

CUPRINS

1. STRATEGIA U.E. PENTRU DEZVOLTARE DURABILA.....	2
2. STRATEGIA NATIONALA PENTRU DEZVOLTARE DURABILA A ROMANIEI.....	5
2.1. Masurile de conformitate cu obiectivele dezvoltarii durabile adoptate de Romania in procesul de pre- si post-aderare.....	5
2.2. Situatia actuala a sistemului socio-economic si capitalului natural al Romaniei.....	9
2.3. Obiective-tinta si modalitati de actiune la orizont 2013, 2020, 2030 conform orientarilor strategice ale UE.....	13
3. STRATEGIA UNECE IN DOMENIUL EDUCATIEI PENTRU DEZVOLTARE DURABILA.....	17
3.1. Strategia de la Vilnius.....	17
3.2. Clubul de la Roma.....	18
3.3. Educatie si formare profesionala.....	19
3.4. Cercetarea stiintifica si dezvoltarea tehnologica, inovatia.....	25
4. STRATEGIA DE REFORMA IN EDUCATIE IN VIZIUNEA DEZVOLTARII DURABILE.....	31
5. PROMOVAREA EDUCATIEI PENTRU DEZVOLTARE DURABILA.....	40
6. DEZVOLTAREA EDUCATIEI PERMANENTE SI A FORMARII PROFESIONALE.....	41

SIMBIOZA INVATAMANT SUPERIOR – CERCETARE PENTRU O DEZVOLTARE DURABILA A ROMANIEI

1. STRATEGIA U.E. PENTRU DEZVOLTARE DURABILA

Introducere: Definitii necesare

Conceptul de dezvoltare durabila (sustenabila) s-a cristalizat in timp, pe parcursul mai multor decenii, in cadrul unor dezbateri stiintifice aprofundate pe plan international si a capatat valente politice precise in contextul globalizarii. Termenii de « dezvoltare durabila » sau « dezvoltare sustenabila » sunt, de fapt sinonimi, diferenta fiind data doar de filiera lingvistica prin care au fost insusiti in limba romana, si sunt folositi alternativ in cuprinsul acestei Strategii.

In istoria recenta, prima semnalare a faptului ca evolutiile economice si sociale ale statelor lumii si ale omenirii in ansamblu nu mai pot fi separate de consecintele activitatii umane asupra cadrului natural s-a facut in raportul din 1972 al Clubului de la Roma intitulat *Limitele cresterii* (Raportul Meadows). Documentul sintetizeaza datele privind evolutia a cinci parametri (cresterea populatiei, impactul industrializarii, efectele poluarii, productia de alimente si tendintele de epuizare a resurselor naturale) sugerand concluzia ca actualul model de dezvoltare nu poate fi sustinut pe termen lung.

Problematika raporturilor dintre om si mediul natural a intrat in preocuparile comunitatii internationale incepand cu prima Conferinta a ONU asupra Mediului Uman (1972) si s-a concretizat in lucrarile Comisiei Mondiale pentru Mediu si Dezvoltare, instituite in 1985. Raportul acestei Comisii, prezentat in 1987 de G.H.Bruntdland, a oferit si prima definitie acceptata a dezvoltarii durabile « **care satisface nevoile generatiei actuale fara a compromite sansele viitoarelor generatii de a-si satisface propriile nevoi** ».

De la acest punct problemele complexe ale dezvoltarii durabile au capatat o dimensiune politica globala, fiind abordate la cel mai inalt nivel la Conferinta Mondiala pentru Mediu si Dezvoltare Durabila de la Rio de Janeiro (1992), Sesiunea Speciala a Adunarii Generale ONU si adoptarea Obiectivelor Mileniului (2000) si Conferinta Mondiala pentru Dezvoltare Durabila de la Johannesburg (2002). S-au conturat astfel programe concrete de actiune la nivel global (Agenda 21) si pe linia autoritatilor locale (Agenda 21 Locala) conform dictonului « **sa gandim global si sa actionam local** ».

In cadrul acestui proces au fost adoptate o seama de conventii internationale care stabilesc obligatii precise din partea statelor si termene stricte de implementare privind schimbarile climatice, conservarea biodiversitatii, protejarea zonelor umede, limitarea folosirii anumitor produse chimice, accesul la informatii

privind starea mediului si altele care contureaza un spatiu juridic international pentru aplicarea in practica a preceptelor dezvoltarii durabile.

Se recunoaste astfel ca Terra are o capacitate limitata de a satisface cererea crescanda de resurse naturale din partea sistemului socio-economic si de a absorbi efectele distructive ale folosirii lor. Modificarile climatice, fenomenele de eroziune si desertificare, poluarea solului, apei si aerului, reducerea suprafetei sistemelor forestiere tropicale si a zonelor umede, disparitia sau periclitarea existentei unui numar mare de specii de plante si animale terestre sau acvatice, epuizarea accelerata a resurselor naturale neregenerabile au inceput sa aiba efecte negative masurabile asupra dezvoltarii socio-economice si calitatii vietii oamenilor in zone vaste ale planetei.

Dezvoltarea durabila a devenit un obiectiv politic al Uniunii Europene incepand cu anul 1997 prin includerea sa in Tratatul de la Maastricht. In anul 2001, Consiliul European de la Goteborg a adoptat Strategia de Dezvoltare Durabila a Uniunii Europene, careia i-a fost adaugata o dimensiune externa la Barcelona, in anul 2002.

In anul 2005, Comisia Europeana a demarat un proces de revizuire a Strategiei, publicand, in luna februarie, o evaluare critica a progreselor inregistrate dupa 2001 care puncteaza si o serie de directii de actiune de urmat in continuare. Documentul a evidentiat si unele tendinte nesustenabile, cu efecte negative asupra mediului inconjurator, care puteau afecta dezvoltarea viitoare a Uniunii Europene, respectiv schimbarile climatice, amenintarile la adresa sanatatii publice, saracia si excluziunea sociala, epuizarea resurselor naturale si erodarea biodiversitatii. Ca urmare a identificarii acestor probleme, in iunie 2005, sefii de state si guverne ai tarilor Uniunii Europene au adoptat o Declaratie privind liniile directoare ale dezvoltarii durabile care incorporeaza Agenda de la Lisabona revizuita pentru cresterea economica si crearea de noi locuri de munca drept o componenta esentiala a obiectivului atotcuprinzator al dezvoltarii durabile. Dupa o larga consultare, Comisia Europeana a prezentat, la 13 decembrie 2005, o propunere de revizuire a Strategiei de la Goteborg din 2001.

Ca rezultat al acestui proces, Consiliul UE a adoptat, la 9 iunie 2006, Strategia de Dezvoltare Durabila reinnoita pentru o Europa extinsa. Documentul este conceput intr-o viziune strategica unitara si coerenta, avand ca **obiectiv general** desfasurarea unor actiuni care sa permita Uniunii Europene sa realizeze o imbunatatire continua a calitatii vietii pentru generatiile prezente si viitoare prin crearea unor comunitati sustenabile, capabile sa gestioneze si sa foloseasca resursele in mod eficient si sa valorifice potentialul de inovare ecologica si sociala al economiei in vederea asigurarii prosperitatii, protectiei mediului si coeziunii sociale.

Responsabilitatea pentru implementarea Strategiei revine Uniunii Europene si statelor sale membre, implicand toate componentele institutionale la nivel comunitar si national. Este subliniata, de asemenea, importanta unei stranse conlucrari cu societatea civila, partenerii sociali, comunitatatile locale si cetatenii pentru atingerea obiectivelor dezvoltarii durabile.

In acest scop sunt identificate **4 obiective-cheie**:

- **Protectia mediului** prin masuri care sa permita disocierea cresterii economice de impactul negativ asupra mediului;
- **Echitatea si coeziunea sociala**, prin respectarea drepturilor fundamentale, diversitatii culturale, egalitatii de sanse si prin combaterea discriminarii de orice fel;

- **Prosperitatea economica** prin promovarea cunoasterii, inovarii, competitivitatii pentru asigurarea unor standarde de viata ridicate si unor locuri de munca abundente si bine platite;
- **Indeplinirea responsabilitatilor internationale** ale UE prin promovarea institutiilor democratice in slujba pacii, securitatii si libertatii si a principiilor si practicilor dezvoltarii durabile pretutindeni in lume.

Pentru a asigura integrarea si corelarea echilibrata a componentelor economice, ecologice si socio-culturale ale dezvoltarii durabile, Strategia UE statueaza urmatoarele **principii directoare**:

- ✓ Promovarea si protectia drepturilor fundamentale ale omului;
- ✓ Solidaritatea in interiorul generatiilor si intre generatii;
- ✓ Cultivarea unei societati deschise si democratice;
- ✓ Informarea si implicarea activa a cetatenilor in procesul decizional;
- ✓ Implicarea mediului de afaceri si a partenerilor sociali;
- ✓ Coerenta politicilor si calitatea guvernarii la nivel local, regional, national si global;
- ✓ Integrarea politicilor economice, sociale si de mediu prin evaluari de impact si consultarea factorilor interesati (*stakeholders*);
- ✓ Utilizarea cunostintelor moderne pentru asigurarea eficientei economice si investitionale;
- ✓ Aplicarea principiului precautiunii in cazul informatiilor stiintifice incerte;
- ✓ Aplicarea principiului "poluatorul plateste".

Aspectele de continut ale Strategiei UE se concentreaza asupra unui numar de 7 **sfidari cruciale** si 2 domenii **trans-sectoriale**. Multe dintre tintele convenite in cadrul UE sunt stabilite in expresie numerica sau procentuala, cu termene stricte de implementare, fiind obligatorii pentru toate statele membre.

Strategia UE stabileste, de asemenea, proceduri precise de **implementare, monitorizare si urmare** cu obligatii de raportare din partea Comisiei Europene si statelor membre la fiecare doi asupra angajamentelor asumate. Urmatorul termen pentru analiza progreselor inregistrate si revederea prioritatilor Strategiei UE de catre Consiliul European este septembrie 2009, cu obligatia statelor membre de a raporta asupra implementarii Strategiilor Nationale pana cel mai tarziu in luna iunie 2009.

Indicatorii dezvoltarii durabile

Convenirea unui set de indicatori acceptati ai dezvoltarii durabile, inclusiv reflectarea in conturile nationale a factorilor ecologici si sociali ai dezvoltarii, constituie in continuare un subiect de preocupare prioritara din partea birourilor statistice ale Uniunii Europene (Eurostat), Comisiei Economice ONU pentru Europa (UNECE) si Organizatiei pentru Colaborare si Dezvoltare Economica (OCDE). Romania, prin Institutul National de Statistica, este angajata in mod activ in acest proces.

Unul dintre punctele nodale ale Strategiei pentru Dezvoltare Durabila reinnoite a UE il reprezinta instituirea unui proces reglementat de monitorizare si raportare care sa armonizeze cerintele nationale specifice ale statelor membre cu nevoile de coordonare si sinteza la nivelul institutiilor Uniunii.

În conformitate cu deciziile adoptate de Consiliul European, statele membre ale UE au obligația să-și instituie forme de suport instituțional adecvate pentru coordonarea dezvoltării și utilizării instrumentelor statistice de monitorizare și pentru revizuirea periodică (la 2 ani) a fiecărei Strategii Naționale într-un mod congruent cu efortul de sistematizare a raportărilor asupra implementării Strategiei pentru Dezvoltare Durabilă la nivelul Uniunii Europene.

Pentru urmărirea și verificarea implementării Strategiei Naționale se recomandă crearea și întreținerea unui sistem național de indicatori statistici ai dezvoltării durabile, armonizat și congruent cu sistemul relevant de indicatori utilizat la nivelul UE, pentru monitorizarea progreselor naționale în raport cu Strategia pentru Dezvoltare Durabilă a Uniunii Europene. Se are în vedere operationalizarea a două tipuri de indicatori:

- **Indicatorii naționali** de dezvoltare durabilă focalizați pe prioritățile-cheie exprimate prin ținte cuantificabile care să permită, totodată, compararea performanțelor naționale cu cele ale partenerilor internaționali și cu obiectivele Strategiei pentru Dezvoltare Durabilă a UE reînnoite. Acest set de indicatori se va baza pe rezultatele grupului de lucru coordonat de Comisia Europeană și va fi reactualizat în permanență.

- **Indicatorii de progres** ai Strategiei Naționale pentru Dezvoltare Durabilă a României acoperind întregul pachet de politici pe care aceasta le generează, inclusiv a celor ce nu sunt cuprinse în Strategia UE. În acest mod, toate politicile vor forma obiectul monitorizării, urmărind responsabilizarea decidenților politici și permitând opiniei publice să evalueze succesul acțiunilor întreprinse.

2. STRATEGIA NAȚIONALĂ PENTRU DEZVOLTARE DURABILĂ A ROMÂNIEI

Conceptul de dezvoltare durabilă are ca premisă constatarea că civilizația umană este un subsistem al ecosferei, dependent de fluxurile de materie și energie din cadrul acesteia, de stabilitatea și capacitatea ei de autoreglare. Politicile publice care se elaborează pe această bază, precum Strategia de Dezvoltare Durabilă a României, urmăresc restabilirea și menținerea unui echilibru rațional, pe termen lung, între dezvoltarea economică și integritatea mediului natural în forme înțelese și acceptate de societate.

Pentru România, dezvoltarea durabilă nu este una dintre opțiunile posibile ci singura perspectivă rațională a devenirii naționale, având ca rezultat statornicirea unei noi paradigme de dezvoltare prin confluența factorilor economici, sociali și de mediu. Această perspectivă este potentată în prezent de calitatea României de stat membru al Uniunii Europene.

Elementul definitoriu al Strategiei Naționale este racordarea deplină a României la o nouă filosofie a dezvoltării, proprie Uniunii Europene și larg împărtășite pe plan mondial – cea a dezvoltării durabile.

Se porneste de la constatarea că, la sfârșitul primului deceniu al secolului XXI, după o tranziție prelungită și adesea dureroasă la democrația pluralistă și economia de piață, România mai are de recuperat decalaje considerabile față de celelalte state membre ale Uniunii Europene simultan cu însușirea și transpunerea în practică a principiilor și practicilor dezvoltării durabile în contextul globalizării. Cu toate

progresele notabile realizate in ultimii ani, este o realitate ca Romania are inca o economie ineficienta, bazata pe consumul excesiv de resurse, o societate lipsita de coeziunea necesara infaptuirii unei viziuni impartasite si un capital natural minat de riscurile unor deteriorari ireversibile.

Strategia propune modalitati concrete pentru trecerea, intr-un interval de timp rezonabil si realist, la un nou model de dezvoltare generator de valoare adaugata inalta, propulsat de setea de cunoastere si inovare, orientat spre imbunatatirea continua a calitatii vietii oamenilor si a relatiilor dintre ei in armonie cu mediul natural.

Ca orientare generala, se vizeaza realizarea urmatoarelor **obiective strategice** pe termen scurt, mediu si lung:

Orizont 2013: Incorporarea organica a principiilor si practicilor dezvoltarii durabile, conform exigentelor UE, in ansamblul programelor si politicilor publice ale Romaniei.

Orizont 2020: Atingerea nivelului mediu actual (cu referinta la cifrele anului 2006) al UE-27 potrivit indicatorilor de baza ai dezvoltarii durabile.

Orizont 2030: Apropierea semnificativa a Romaniei de nivelul mediu din acel an al tarilor membre ale UE din punctul de vedere al indicatorilor dezvoltarii durabile.

Elaborarea Strategiei Nationale pentru Dezvoltare Durabila (SNDD) este rezultatul obligatiei asumate de Romania, in calitate de stat membru al Uniunii Europene, conform obiectivelor convenite la nivel comunitar si prescriptiilor metodologice ale Comisiei Europene.

Pentru derularea proiectului au fost create urmatoarele **structuri organizatorice si functionale**:

- **Consiliul National de Dezbatere Publica**, principalul for deliberativ al procesului de elaborare a Strategiei, cuprinzand reprezentantii imputerniciti ai principalelor ministere de linie si altor institutii centrale, ai partidelor politice, patronatelor, sindicatelor, comunitatii stiintifice si academice precum si ai organizatiilor neguvernamentale interesate si altor formatiuni ale societatii civile.

- **Consiliile Consultative Regionale**, pentru fiecare dintre cele 8 regiuni de dezvoltare ale Romaniei, formate din reprezentantilor autoritatilor publice locale, formatiunilor asociative, partidelor politice, unitatilor de invatamant superior si cercetare, comunitatii de afaceri, camerelor de comert si industrie, sindicatelor, asociatiilor profesionale, organizatiilor neguvernamentale si ai mass media.

- **Consiliul Stiintific**, constituit sub egida Academiei Romane si alcatuit din membri plini sau corespondenti ai Academiei.

- **Grupul de Redactare**, format din specialisti cu competente profesionale recunoscute, a elaborat cadrul conceptual, sumarul tematic si versiunile succesive ale proiectului de Strategie.

- **Grupurile de lucru** sau constituit la nivelul ministerelor si agentiilor guvernamentale pentru furnizarea informatiilor necesare procesului de elaborare a Strategiei.

- Activitatile de secretariat au fost asigurate, in baza Memorandumului de Intelegere incheiat intre Ministerul Mediului si Dezvoltarii Durabile si Programul Natiunilor Unite pentru Dezvoltare – Romania, de catre:

- **Secretariatul operational** constituit in cadrul MMDD, cu sarcina de a coordona raporturile cu autoritatile administratiei centrale si locale si cu celalti parteneri si de a intretine si pastra corespondenta oficiala legata de desfasurarea proiectului, si

- **Secretariatul tehnic** constituit la Centrul National pentru Dezvoltare Durabila/PNUD, avand ca atributii formularea termenilor de referinta si selectarea personalului implicat in realizarea proiectului, organizarea procesului de dezbatere publica si asigurarea logistica a acestuia.

Cadrul metodologic pentru derularea proiectului a fost stabilit in acord cu recomandarile Comisiei Europene si cu practica PNUD.

Romania s-a angajat sa finalizeze propria Strategie Nationala pentru Dezvoltare Durabila revizuita pana la sfarsitul anului 2008 si sa o prezinte apoi Comisiei Europene, primul termen de raportare asupra implementarii este luna iunie 2011.

2.1. Masurile de conformitate cu obiectivele dezvoltarii durabile adoptate de Romania in procesul de pre- si post-aderare

Intr-o prima etapa, incorporarea partiala a principiilor dezvoltarii durabile in politicile publice a avut loc sub impulsul dezbaterilor din cadrul ONU si agentiilor sale specializate prin asumarea unor obligatii precise in baza declaratiilor si conventiilor la care Romania a devenit parte (fiind, de exemplu, printre primele tari europene care au ratificat Protocolul de la Kyoto la Conventia Internationala privind Schimbarile Climatice). Perspectiva accederii la Uniunea Europeana a conferit un plus de concretete acestor preocupari, punand pe primul plan adoptarea unei noi filozofii a dezvoltarii care sa asigure corelarea organica a aspectelor economice, sociale si de mediu si insusirea, in integralitatea sa, a acquis-ului comunitar.

In perioada 1997-1999 a fost elaborata pentru prima data, cu asistenta din partea Programului ONU pentru Dezvoltare (PNUD), o Strategie Nationala pentru Dezvoltare Durabila, care a fost definitivata in urma unui numar mare de contributii asamblate intr-un cadru larg participativ si adoptata ca document oficial al Guvernului Romaniei. Desi impactul acestui document asupra politicilor publice la nivel national a fost relativ restrans, el a oferit cadrul conceptual si metodologia de consultare a factorilor interesati (*stakeholders*) pentru implementarea cu succes a programului Agenda Locala 21 intr-un numar de circa 40 municipalitati si judete. Dupa aderarea Romaniei la UE, Strategia din 1999 a format obiectul unei raportari interimare catre Comisia Europeana asupra aplicarii obiectivelor dezvoltarii durabile, in iulie 2007.

In absenta unei strategii de dezvoltare durabila actualizate conform directivelor in materie ale Uniunii Europene, documentele programatice si strategiile sectoriale elaborate in Romania in perioada pre- si post-aderare contin prevederi relevante si obiective-tinta precise (in unele cazuri) care au constituit, in cea mai mare masura, baza de referinta pentru redactarea proiectului de Strategie.

Planul National de Dezvoltare 2007-2013 (PND) stabileste drept obiectiv global reducerea cat mai rapida a disparitatilor de dezvoltare socio-economica dintre Romania si celelalte state membre ale Uniunii Europene si detaliaza obiectivele specifice ale procesului pe 6 directii prioritare care integreaza direct si/sau indirect cerintele dezvoltarii durabile pe termen scurt si mediu:

- **Obiectivul cresterii competitivitatii si dezvoltarea economiei** bazate pe cunoastere include, ca una dintre principalele subprioritati, imbunatatirea eficientei energetice si valorificarea resurselor de energie regenerabila in vederea reducerii efectelor schimbarilor climatice cauzate de activitatile umane;

- **Aducerea la standarde europene a infrastructurii de baza** pune accentul pe dezvoltarea durabila a infrastructurii si mijloacelor de transport prin reducerea impactului asupra mediului, promovarea intermodalitatii, imbunatatirea sigurantei traficului si protectia elementelor critice de infrastructura;

- **Prioritatea privind protectia si imbunatatirea calitatii mediului** prevede imbunatatirea standardelor de viata pe baza asigurarii serviciilor de utilitati publice in special in ceea ce priveste gestionarea apei si deseurilor; imbunatatirea sistemelor sectoriale si regionale ale managementului de mediu; conservarea biodiversitatii; reconstructia ecologica; prevenirea riscurilor si interventia in cazul unor calamitati naturale;

- **Perfectionarea si utilizarea mai eficienta a capitalului uman** are in vedere promovarea incluziunii sociale si intarirea capacitatii administrative pentru dezvoltarea unei piete a muncii moderne si flexibile, imbunatatirea relevantei sistemului de educatie si formare profesionala pentru ocuparea fortei de munca, stimularea culturii antreprenoriale;

- **Dezvoltarea economiei rurale** si cresterea productivitatii in sectorul agricol, silvic si piscicol contine prevederi privind utilizarea rationala a fondului natural, reabilitarea ecologica a unor terenuri degradate sau poluate, siguranta alimentara, bunastarea animalelor, incurajarea acvaculturii in zonele costiere;

- **Obiectivul de diminuare a disparitatilor de dezvoltare intre regiuni** si in interiorul acestora are in vedere, printre altele, imbunatatirea performantei administrative si a infrastructurii publice locale, protectia patrimoniului natural si cultural, dezvoltarea rurala integrata, regenerarea zonelor urbane afectate de restructurarea industrială, consolidarea mediului de afaceri si promovarea inovarii. Sunt prevazute, de asemenea, actiuni in domeniul cooperarii transfrontaliere, transnationale si interregionale in vederea integrarii socio-economice a zonelor de granita si cresterea accesibilitatii regiunilor Romaniei in cadrul teritoriului UE.

Programarea financiara a Planului National de Dezvoltare 2007-2013 insumeaza investitii, esalonate pe ani, in valoare totala de circa 58, 67 miliarde euro.

Tratatul de Aderare Romania – Uniunea Europeana, semnat la 25 aprilie 2005, si protocoalele anexate cuprind angajamentele concrete ale Romaniei de transpunere in practica a intregului acquis comunitar si prevad unele decalari ale termenelor de implementare ale unor obligatii de mediu (pana in 2015 pentru instalatiile industriale cu grad ridicat de poluare, 2016 pentru depozitele municipale de deseuri, 2018 pentru extinderea sistemelor urbane de colectare si tratare a apelor uzate).

Cadrul Strategic National de Referinta 2007-2013 (CSNR), adoptat de Comisia Europeana la 25 iunie 2007, stabileste prioritatile de interventie ale Instrumentelor Structurale ale UE (Fondul European de Dezvoltare Regionala, Fondul Social European si Fondul de Coeziune) si face legatura intre prioritatile Planului National de Dezvoltare 2007-2013 si cele ale UE: Orientarile Strategice Comunitare privind Coeziunea 2007-2013 si Strategia Lisabona revizuita. CNSR prezinta situatia socio-economica a Romaniei la momentul aderarii, analiza punctelor tari si slabe, oportunitatilor si amenintarilor (SWAT), viziunea strategica si sinteza Programelor Operationale Sectoriale (POS) ce urmeaza a fi implementate in cadrul obiectivului de convergenta (POS Transporturi, POS Mediu, POS Cresterea Competitivitatii Economice, POS Regional, POS Dezvoltarea Resurselor Umane, POS Dezvoltarea Capacitatii Administrative si POS Asistenta Tehnica).

Pentru realizarea viziunii strategice a CSNR Comisia Europeana aloca Romaniei in perioada 2007-2013 o suma totala de aproximativ 19,67 miliarde euro, din care 19,21 miliarde pentru obiectivul Convergenta (cu o cofinantare nationala estimata la 5,53 miliarde euro constituita in proportie de 73% din surse publice si 27% din surse private) si 0,46 miliarde euro pentru obiectivul Cooperare Teritoriala Europeana.

In cadrul eforturilor de realizare a obiectivelor de convergenta au fost elaborate si aprobate **7 Programe Operationale Sectoriale** acoperind perioada actualului exercitiu bugetar al UE (2007-2013) in domenii prioritare: transporturi, mediu, cresterea competitivitatii economice, dezvoltarea regiunilor, dezvoltarea resurselor umane, dezvoltarea capacitatii administrative, asistenta tehnica.

Elemente factuale si analitice utile privind diagnosticul situatiei actuale din Romania, evaluarea politicilor publice si a decalajelor fata de performantele medii din celelalte tari ale UE sunt continute in proiectul de **Strategie post-aderare a Romaniei** elaborat de Guvern in anul 2007.

Masurile intreprinse de Romania pentru indeplinirea celor 8 tinte convenite in cadrul ONU privind problematica globala a dezvoltarii durabile sunt prezentate in cel de-al doilea **Raport asupra Obiectivelor de Dezvoltare ale Mileniului**, adoptat de Guvernul Romaniei la 18 septembrie 2007.

Examinarea acestor documente de baza precum si a masurilor luate pentru implementarea prevederilor acestora in primul an dupa aderarea Romaniei la UE evidentiaza un grad substantial de relevanta pentru efortul de a face fata sfidarilor-cheie si de a realiza obiectivele Strategiei Reinnoite a Uniunii Europene pentru Dezvoltare Durabila din 9 iunie 2006.

2.2. Situatiia actuala a sistemului socio-economic si capitalului natural al Romaniei

In conditiile specifice ale Romaniei, racordarea la procesul de tranzitie catre noul model de dezvoltare durabila, in care tara este angajata alaturi de celelalte state membre ale Uniunii Europene, trebuie sa fie conjugat cu un efort propriu suplimentar vizand recuperarea unor substantiale ramaneri in urma pe mai multe paliere ale sistemului national.

In aceasta privinta, pe langa capitalul natural, social si cel antropic, un rol esential il are si **capitalul uman**.

Capitalul uman

Evaluarea corecta a starii capitalului uman si a tendintelor de evolutie pe termen mediu si lung este de o importanta fundamentala pentru proiectarea realista a perspectivelor unui model sustenabil de dezvoltare in toate componentele sale esentiale: economic, social si de mediu. In ultima instanta, intrebarea la care prezenta Strategie incearca sa dea un raspuns rezonabil este: **Cu cine si pentru cine se va realiza dezvoltarea durabila a Romaniei?**

Pentru o apreciere obiectiva a situatiei, studiile recente (*Indexul European al Capitalului Uman*, Consiliul Lisabona, 2007) iau in calcul elemente precum stocul de capital uman (investitia per capita pentru educatie si formare profesionala a populatiei ocupate, compozitia capitalului uman in functie de tipul si nivelul de educatie, starea de sanatate), utilizarea acestuia (rata de ocupare, rata somajului, rata conectarii la retele de comunicare multimedia, participarea la activitati producatoare de venit sau valoare), productivitatea (contributia capitalului uman raportata la valoarea adaugata creata, calitatea educatiei si formarii profesionale, angajabilitatea pe parcursul intregii vietii, investitii in cercetare-dezvoltare) si demografia (spor sau declin, trenduri migratoare, impactul calculat asupra pietei muncii).

Intreaga Europa (cu exceptia Turciei, tara candidata la UE) sufera de pe urma stagnarii sau declinului demografic mai mult sau mai putin accentuat, avand ca rezultat, printre altele, imbatranirea generala a populatiei. In cazul tarilor din Europa Centrala care au accesat la Uniunea Europeana situatia devine ingrijoratoare datorita unei rate foarte scazute a natalitatii si deci a reducerii progresive a populatiei apte de munca, exodului tinerilor si persoanelor avand o calificare medie sau superioara, nivelului nesatisfacator al pregatirii profesionale conform cerintelor pietei si al insusirii deprinderilor necesare pentru trecerea la societatea informationala, bazata pe cunoastere si inovare. Se apreciaza ca exista riscul real ca, in deceniile urmatoare, tarile Europei Centrale si de Est sa devina o regiune slab populata, cu o forta de munca in declin, silita sa poarte povara unei populatii in curs de imbatranire.

Romania nu constituie o exceptie. **Situatia demografica** a Romaniei se afla, in 2008, in al 19-lea an de deteriorare. Trei realitati si-au pus amprenta pe aceasta evolutie: criza economica si sociala care a dominat cea mai mare parte a acestei perioade, dobandirea dreptului la libera circulatie si urmarile politicilor demografice aberante ale guvernantilor din deceniile 7, 8 si 9 ale secolului trecut.

Nu este, deci, de mirare ca abrogarea masurilor restrictive chiar in primele zile dupa instalarea noului regim a dus la un recul al natalitatii in anii 1990-91 si, la o scara mai mica, in 1992. Acest proces a continuat si s-a amplificat in anii urmasori in toate cele trei componente care modeleaza numarul si structura pe varste a populatiei: natalitatea, mortalitatea generala si migratia externa. El a continuat si dupa anul 2000 prin stabilizarea primelor doua componente la valori care consolideaza procesul de deteriorare prin dinamica interna a demograficului.

La o populatie totala de 21.623.849 locuitori (la 1 iulie 2005), Romania a inregistrat in acel an o rata a natalitatii de 10,2% la mia de locuitori fata de o rata a mortalitatii generale de 12,1%. In perioada 1990-2007 populatia Romaniei s-a redus cu circa 1,7 milioane locuitori, ceea ce reprezinta o pierdere a fondului uman de 7,3%, fara a lua in considerare migratia externa. Conform prognozelor demografice, se prefigureaza un process de masiva depopulare a tarii in deceniile

urmatoare, daca fertilitatea va ramane in limitele din ultimii zece ani de doar 1,3 copii la o femeie, fata de 2,1 cat este necesar pentru inlocuirea generatiilor si mentinerea populatiei la un nivel constant.

In perioada 2003-2005 speranta medie de viata in Romania a fost de 71,76 de ani, cu diferente sensibile intre populatia masculina si cea feminina (68,19 ani pentru barbati si 75,47 pentru femei) fata de media UE-15 de peste 75 ani la barbati si 80 ani la femei. Structura pe varste a populatiei reflecta un proces de imbatranire prin scaderea relativa si absoluta a tinerilor (0-14 ani) de la 18,3% in anul 2000 la 15,6% in 2005 si cresterea ponderii populatiei varstnice (60 de ani si peste) de la 18,8% in 2000 la 19,2% in 2005. Varsta medie a populatiei a fost, in 2005, de 38,6 ani. Fomenul de imbatranire demografica este mai accentuat in mediul rural, cu o varsta medie de 39,4 ani, proportia persoanelor de peste 65 de ani fiind de circa 19%, majoritatea femei. Raportul de dependenta economica a persoanelor inative de peste 60 de ani la 100 adulti activi economic (20-59 ani) a fost de 34, cu perspectiva de a creste dramatic in urmatoarele decenii.

La nivelul anului 2007, **resursele de munca** din Romania (populatia in varsta de 15-64 de ani) a fost de 15,05 milioane persoane, in crestere cu 100 mii fata de anul 2002. Rata de ocupare a fortei de munca a fost, in 2007, de 58,8%, fara modificari notabile fata de cifrele anului 2002, situandu-se cu mult sub tinta de 70% stabilita prin Strategia de la Lisabona pentru ansamblul Uniunii Europene pentru anul 2010. Din punct de vedere calitativ, insa, progresele sunt semnificative: numarul salariatilor a fost in 2007 cu aproape 500 mii mai mare decat in 2002, reducandu-se corespunzator populatia ocupata in agricultura. S-a majorat sensibil ponderea persoanelor cu studii superioare in totalul populatiei ocupate (de la 11% in 2002 la peste 14% in 2007) si a celor cu studii medii (de la 62,9% in 2002 la circa 65% in 2007), ceea ce s-a reflectat si in cresterea sustinuta a productivitatii muncii.

In acelasi timp s-au accentuat dezechilibrele de pe piata muncii, existand in anumite sectoare sau profesii un deficit de forta de munca. Resursa de munca este diminuata si datorita varstei actuale de pensionare (putin peste 58 ani in cazul femeilor si 63,5% in cazul barbatilor), sensibil inferioara varstei limita de activitate. Somajul in randul tinerilor continua sa fie ridicat, in jur de 21%. In ansamblu, se constata ca Romania are un potential de resurse de munca nevalorificat in proportie de circa 30%, ceea ce creaza premisele pentru rezolvarea partiala si pe termen scurt a unora dintre problemele create de deficitul fortei de munca. Totodata, exista o tendinta certa de utilizare mai eficienta a capitalului uman pe piata muncii.

Cifrele privind **migratia** (imigratia si emigrarea legala permanenta) nu au fost, dupa 1995, importante din punct de vedere statistic (in jur de minus 10-15 mii pe an). In schimb, emigratia temporara pentru munca in strainatate, predominant in tarile UE din zona occidentala, este estimata la circa 2 milioane. Este vorba in special de situatia adultilor tineri care, in masura in care unii dintre acestia decid sa-si permanentizeze sederea in tarile respective prin naturalizare, va afecta si mai serios balanta pe varste si aportul de natalitate preliminar. Trebuie luat in calcul si faptul ca, in conditiile mentinerii unui decalaj important in privinta standardelor de viata si perspectivelor de implinire profesionala si personala in tara, atractia emigrarii temporare sau permanente va ramane puternica, tinand seama si de nevoile proprii ale tarilor partenere mai dezvoltate din UE care se confrunta cu aceleasi probleme de imbatranire demografica si scadere a natalitatii.

Evolutiile demografice au constituit un factor important din punct de vedere statistic (dar nu determinant din punct de vedere calitativ) al situatiei actuale in **domeniul educatiei si formarii profesionale**. In intervalul 2000-2006, numarul absolventilor si al unitatilor de invatamant in functiune (in special preuniversitar) s-a aflat intr-o scadere continua, cu diferentieri si oscilatii pe niveluri educationale si locatii (urban/rural) corelat fiind, de la an la an, cu diminuarea populatiei de varsta scolara.

Modificarile aduse Legii Invatamantului din 1995 in anii 2003 si 2004 au adus imbunatatiri semnificative cadrului legal, prevazand printre altele: extinderea duratei invatamantului obligatoriu de la 8 la 10 clase; introducerea unor elemente de schimbare a sistemului de finantare a invatamantului preuniversitar prin sporirea autonomiei unitatilor de invatamant si a atributiilor autoritatilor locale; cresterea finantarii invatamantului de stat din fondurile publice de la 3,6% din PIB in 2001, la 5,2% in 2007 si minimum 6% incepand din anul 2008.

In urma numeroaselor sesizari critice, sustinute de studii care au relevat perpetuarea si chiar, sub unele aspecte, adancirea decalajelor fata de celelalte tari ale UE si ramanerile in urma fata de obiectivele Strategiei Lisabona, in februarie 2008, principalele partide reprezentate in Parlament au semnat, la initiativa Presedintelui Romaniei, un Pact National pentru Educatie care stabileste obiectivele strategice convenite pentru remedierea situatiei in perioada urmatoare.

Speranta medie de viata scolara era in Romania (in 2003) de 13,9 ani fata de 17,1 ani in UE-15, iar proportia din populatia intre 15 si 64 de ani cuprinsa in invatamantul de toate gradele era de 47,5% fata de media UE-15 de 58,2%. Rata bruta de cuprindere in invatamantul primar si gimnazial a inregistrat o tendinta ascendenta, cu 4% in anul scolar 2005/2006 fata de 2002/2003, mentinandu-se insa un decalaj important (14%) intre mediul urban si cel rural. Daca in mediul urban aproape 80% dintre elevi finalizeaza ciclul obligatoriu de 10 clase prin promovarea examenelor finale, in mediul rural proportia este de sub 50%. Numai 3,2% din totalul populatiei active din mediul rural are studii superioare in comparatie cu 21,4% in mediul urban.

Rata de participare la educatie a populatiei intre 15 si 24 de ani a crescut de la 36,96% in 1999/2000 la 46,88% in 2003/2004, dar rata de parasire timpurie a scolii ramane alarmanta, respectiv 19% in 2006, cu mult peste nivelul mediu al UE-25 de 15,7% si al obiectivului-tinta de sub 10% prevazut pentru aplicarea obiectivelor Strategiei Lisabona pentru anul 2010.

Proportia absolventilor invatamantului secundar superior din grupa de varsta 20-24 ani era in 2006 de 77,2% fata de obiectivul de referinta UE pentru anul 2010 de 85%.

Participarea la educatia timpurie in 2006 era de 76,2% fata de 90% cat reprezinta tinta de referinta a UE pentru anul 2010.

Pana in anul 2005 nu a existat un sistem explicit, cuprinzator si unitar la nivel national pentru asigurarea calitatii educatiei. In aceste conditii, referirile la relevanta si, respectiv, calitatea educatiei si formarii profesionale s-au putut face numai pe baza evaluarilor externe. Evaluarea realizata in 2006 dupa metodologia Organizatiei pentru Cooperare si Dezvoltare Economica (OCDE) in sistemul PISA (Programme for International Student Assessment) pentru performanta generala a tinerilor de 15 ani situeaza Romania pe locul 47 din 57 de tari participante, 46,9 din elevii romani fiind sub nivelul alfabetizarii stiintifice. Mediocritatea rezultatelor este mai ingrijoratoare prin raportare la evaluarea PISA din anul 2000, fata de care se inregistreaza o scadere a performantelor scolare. Raportul PISA 2006 evidentiaza o

variatie mare intre rezultatele obtinute de elevii din diferite scoli si constata persistenta unor decalaje substantiale de performanta la elevii proveniti din segmentele defavorizate ale populatiei. In ceea ce priveste intelegerea problemelor de mediu, mai putin de 40% dintre elevii romani au reusit sa le identifice si sa le explice.

Situatia pare a fi si mai serioasa in ceea ce priveste invatamantul universitar, unde nu a avut loc o evaluare de tip calitativ care sa evidentieze relevanta competentelor dobandite in raport cu cerintele reale de pe piata muncii si cu exigentele dezvoltarii durabile. In termeni strict cantitativi, rata de participare a absolventilor de invatamant secundar la invatamantul superior a crescut de la 27,7% in 2000/2001 la 44,8% in 2005/2006, dar faptul ca doar 11,7% din adulti din grupa de varsta intre 25 si 64 de ani sunt absolventi de invatamant tertiar/superior (peste 50% in Finlanda, 27,7% in SUA, 16,4% in Marea Britanie sau 15,4% in Franta) plaseaza Romania intr-o situatie dezavantajoasa fata de cerintele racordarii la societatea bazata pe cunoastere.

La sfarsitul anului universitar 2006/2007, erau inscrisi 818,2 mii studenti, dintre care 522,6 mii in institutiile de invatamant public si 295,6 mii in cel privat, cu o crestere de 11% fata de anul precedent, mai ales pe seama inscrierilor in sistemul de invatamant deschis la distanta din sectorul privat (reprezentand 15% din totalul studentilor). Ponderea studentelor a fost de 59,8% dintre absolventi in invatamantul public si 58% in cel privat. Preferintele la inscriere s-au indreptat in continuare spre facultatile de profil universitar (35% in sectorul public si 29,5% in cel privat), economic (25,1% public si 42% privat), juridic (22,3% in sectorul privat) si doar 22,2% tehnic (in sectorul public). Este totusi important de mentionat ca, in comparatie cu obiectivul tinta al UE pentru anul 2010 privind cresterea cu 15% a participarii la programele de matematica, stiinte si tehnologii, Romania a inregistrat o rata de crestere de 25,9% in 2006.

Rata de participare a adultilor intre 25-64 de ani la programe educationale se afla inca, la un nivel extrem de scazut de 1,3% fata de media UE-25 de 9,6%. Si fata de obiectivul tinta de 12,5% pentru anul 2010. La aceasta se adauga, ca una dintre explicatiile neparticiparii la educatia permanenta, si accesul redus la folosirea comunicatiilor prin Internet si a serviciilor electronice in relatiile cu autoritatile publice, Romania situandu-se din acest punct de vedere pe ultimul loc intre tarile care au aderat la UE dupa 2004.

2.3. Obiective-tinta si modalitati de actiune la orizont 2013, 2020, 2030 conform orientarilor strategice ale UE

2.3.1. Provocari cruciale

2.3.1.1. Schimbarile climatice si energia curata

Obiectiv general SDD/UE: Limitarea schimbarilor climatice precum si a costurilor si efectelor negative ale acestora asupra societatii si mediului.

Orizont 2013. Obiectiv national: Satisfacerea necesarului de energie pe termen scurt si mediu si crearea premiselor pentru securitatea energetica a tarii pe termen lung conform cerintelor unei economii moderne de piata, in conditii de siguranta si competitivitate; indeplinirea obligatiilor asumate

privind limitarea schimbarilor climatice si respectarea principiilor dezvoltarii durabile.

Principalele **directii strategice** in domeniul politicii energetice a Romaniei, in conformitate cu obiectivele si politicile convenite la nivelul Uniunii Europene, sunt:

- **Securitatea energetica**
- **Dezvoltarea durabila**
- **Competitivitatea**

Orizont 2020. Obiectiv national: Asigurarea functionarii eficiente si in conditii de siguranta a sistemului energetic national, atingerea nivelului mediu al UE-27 din anul 2006 in privinta intensitatii si eficientei energetice, indeplinirea obligatiilor Romaniei conform tintelor UE de limitare a efectelor schimbarilor climatice.

Orizont 2030. Obiectiv national: Alinierea la performantele medii ale UE privind indicatorii energetici si de schimbari climatice.

2.3.1.2. Transport durabil

Obiectiv general SDD/UE: Asigurarea ca sistemele de transport sa satisfaca nevoile economice, sociale si de mediu ale societatii, reducand, in acelasi timp, la minimum impactul lor nedorit asupra economiei, societatii si mediului.

Orizont 2013. Obiectiv national: Promovarea unui sistem de transporturi in Romania care sa faciliteze miscarea in siguranta, rapida si eficienta a persoanelor si marfurilor la nivel national si international, in conformitate cu standardele europene.

Orizont 2020. Obiectiv national: Atingerea nivelului mediu al UE din 2006 in privinta eficientei economice, sociale si de mediu a transporturilor si realizarea unor progrese substantiale in dezvoltarea infrastructurii de transport.

Orizont 2030. Obiectiv national: Aproximarea de nivelul mediu al UE din acel an la toti parametrii de baza ai sustenabilitatii in activitatea de transporturi.

2.3.1.3. Productie si consum durabile

Obiectiv general SDD/UE: Promovarea unor practici de consum si productie sustenabile.

Orizont 2013. Obiectiv national: Gestionarea eficienta a consumului de resurse si valorificarea maximala a acestora prin promovarea unui model de consum si productie care sa permita o crestere economica sustenabila pe termen lung, la rate superioare mediei UE-27.

Orizont 2020. Obiectiv national: Decuplarea cresterii economice de degradarea mediului prin inversarea raportului dintre consumul de resurse si crearea de valoare adaugata si alinierea la indicii de performanta ai UE-27 privind sustenabilitatea consumului si productiei din anul 2006.

Orizont 2030. Obiectiv national: Aproximarea de nivelul mediu realizat la acea data de tarile membre UE din punctul de vedere al productiei si consumului durabile.

2.3.1.4. Conservarea si gestionarea resurselor naturale

Obiectiv general SDD/UE: Imbunatatirea gestionarii resurselor naturale si evitarea exploatarii lor excesive, recunoasterea valorii serviciilor furnizate de ecosisteme.

Orizont 2013. Obiectiv national: Reducerea decalajului existent intre UE si Romania cu privire la infrastructura de mediu, atat din punct de vedere cantitativ cat si calitativ, prin servicii publice eficiente, cu luarea in considerare a conceptului dezvoltarii durabile si a principiului « poluatorul plateste ».

Orizont 2020. Obiectiv national: Atingerea nivelului mediu actual al tarilor UE la parametrii principali privind gestionarea responsabila a resurselor naturale.

Orizont 2030. Obiectiv national: Aproximarea semnificativa de performantele de mediu ale celorlalte state membre UE din acel an..

2.3.1.5. Sanatatea publica

Obiectiv general SDD/UE: Promovarea unor servicii medicale de calitate in conditii egale si imbunatatirea protectiei impotriva amenintarilor la adresa sanatatii.

Orizont 2013. Obiectiv national: Realizarea efectiva a accesului egal al cetatenilor la ingrijirile sanitare de baza; cresterea calitatii vietii prin imbunatatirea calitatii si sigurantei actului medical; apropierea de indicatorii de sanatate si demografici ai tarilor din nucleul central al UE in acelasi timp cu scaderea patologiei specifice tarilor subdezvoltate.

Orizont 2020. Obiectiv national: Atingerea unor parametri apropiati de nivelul mediu actual al starii de sanatate a populatiei si al calitatii serviciilor medicale din celelalte state membre ale UE; integrarea aspectelor de sanatate si demografice in toate politicile publice ale Romaniei.

Orizont 2030. Obiectiv national: Alinierea deplina la nivelul mediu de performanta, inclusiv sub aspectul finantarii serviciilor de sanatate, al celorlalte state membre ale UE.

2.3. 1.6. Incluziunea sociala, demografia si migratia

Obiectiv general SDD/UE: *Crearea unei societati bazate pe incluziunea sociala prin luarea in considerare a solidaritatii intre generatii si in interiorul lor si asigurarea cresterii calitatii vietii cetatenilor ca o conditie a bunastarii individuale durabile.*

Orizont 2013. Obiectiv national: *Crearea unui cadru legislativ, institutional si participativ modern pentru reducerea riscurilor de saracie si excluziune sociala, promovarea coeziunii sociale, egalitatii de sanse si diversitatii culturale, precum si pentru gestionarea responsabila a fenomenelor demografice si migratiei.*

Orizont 2020. Obiectiv national: *Promovarea consecventa, in noul cadru legislativ si institutional, a normelor si standardelor UE cu privire la incluziunea sociala, egalitatea de sanse si sprijinirea activa a grupurilor defavorizate; punerea in aplicare, pe etape, a Strategiei Nationale pe termen lung privind populatia si fenomenele migratorii.*

Orizont 2030. Obiectiv national: *Apropierea semnificativa de nivelul mediu al celorlalte state membre ale UE in privinta coeziunii sociale si calitatii serviciilor sociale.*

2.3.1.7. Saracia globala si sfidarile dezvoltarii durabile

Obiectiv general SDD/UE: *Promovarea activa a dezvoltarii durabile la nivel global si asigurarea punerii de acord a politicilor interne si externe ale Uniunii Europene cu principiile dezvoltarii durabile si angajamentele sale in aceasta privinta.*

Orizont 2013. Obiectiv national: *Implementarea instrumentelor legislative si institutionale aferente statutului Romaniei de tara donatoare de ajutor pentru dezvoltare conform obligatiilor de stat membru al UE, stabilirea prioritatilor si modalitatilor de actiune si alocarea in acest scop a circa 0,25% din PIB, cu tinta intermediara de 0,17% din PIB in 2010.*

Orizont 2020. Obiectiv national: *Conturarea domeniilor specifice de aplicare a expertizei si resurselor disponibile in Romania in slujba asistentei pentru dezvoltare si alocarea in acest scop a circa 0,50% din PIB.*

Orizont 2030. Obiectiv national: *Alinierea completa a Romaniei la politicile Uniunii Europene in domeniul cooperarii pentru dezvoltare, inclusiv din punctul de vedere al alocarilor bugetare ca procent din PIB.*

3. STRATEGIA UNECE IN DOMENIUL EDUCATIEI PENTRU DEZVOLTARE DURABILA

În data de 18 martie 2005, în capitala Lituaniei, Vilnius, ministrii responsabili cu educația și cu mediul din țările UNECE, printre care și România, au adoptat într-o întâlnire la nivel înalt Strategia UNECE pentru Educația pentru Dezvoltare Durabilă. La întâlnire a fost lansat și Deceniul Națiunilor Unite de Educație pentru Dezvoltare Durabilă.

Strategia UNECE reprezintă un instrument practic pentru promovarea dezvoltării durabile prin intermediul educației. La Vilnius, a fost adoptat totodată cadrul de implementare al strategiei și a fost înființat un comitet de conducere și un grup de experți pentru indicatori pentru coordonarea și revizuirea implementării strategiei.

Obiectivul strategiei este de a încorpora temele cheie ale dezvoltării durabile în toate sistemele de educație. Aceste teme includ o varietate de subiecte, precum eradicarea sărăciei, pacea, etica, democrația, justiția, securitatea, drepturile omului, sănătatea, echitatea socială, diversitatea culturală, economia, protecția mediului, managementul resurselor umane.

3.1. Strategia de la Vilnius

Deceniul Națiunilor Unite de Educație pentru Dezvoltare Durabilă (2005 - 2014)

Deceniul Națiunilor Unite de Educație pentru Dezvoltare Durabilă (2005 - 2014) are drept obiectiv general integrarea principiilor, valorilor și practicilor specifice dezvoltării durabile în toate aspectele educației și învățării, cu scopul de a încuraja modificările de comportament care să ducă la crearea unui viitor durabil în ceea ce privește integritatea mediului, viabilitatea economică și o societate dreaptă pentru generația actuală și cele viitoare.

Obiectivele specifice ale Deceniului urmăresc:

- să faciliteze dezvoltarea rețelelor, a legăturilor, a schimburilor și a interacțiunii dintre diferiții factori interesați din domeniul educației pentru dezvoltare durabilă (EDD);
- să încurajeze creșterea calității predării și învățării în cadrul EDD;
- să ajute țările să facă progrese și să realizeze Obiectivele de Dezvoltare ale Mileniului prin intermediul eforturilor specifice EDD;
- să ofere țărilor noi posibilități de a încorpora EDD în procesele de reformă a educației.

În contextul Deceniului Națiunilor Unite, au fost evidențiate patru idei principale cu privire la educația pentru dezvoltare durabilă:

- **îmbunătățirea accesului la educația de bază de calitate;**
- **reorientarea programelor de educație existente;**
- **dezvoltarea înțelegerii și conștientizării publice;**
- **asigurarea de programe de formare.**
-

3.2. Clubul de la Roma:

Educatia este un factor cheie pentru dezvoltarea durabila la nivel Global

O dezvoltare a societatii impotriva naturii este costisitoare, riscanta si periculoasa. Asa suna semnalul de alarma pe care l-au tras participantii la conferinta "**Which Forces Are Driving Europe?**" - "**Ce forte pun in miscare Europa?**", organizata de Asociatia Romana pentru Clubul de la Roma. Scumpirea petrolului, lipsa unor resurse energetice proprii si imbatranirea populatiei reprezinta suficiente motive pentru Europa sa adopte calea dezvoltarii sustenabile, in cooperare cu restul continentelor, au precizat reprezentantii romani si internationali ai Clubului de la Roma.

Motto: "Padurile au precedat civilizatia, desertul este ceea ce urmeaza"

Secretarul general al Clubului de la Roma, Martin Lees a avertizat, in cadrul dezbaterilor, ca "avem nevoie de o viziune integrata asupra lumii (crestere economica, mediu, populatie) si ca noile tehnologii nu reprezinta o solutie suficienta pentru a rezolva problema schimbarilor climatice, mai ales acum cand ca ne aflam la limita unor schimbari ireversibile.

Intrebarea care se pune nu este cat de mult creste temperatura globului, ci cat de repede creste ea, a punctat Lees, attentionand asupra faptului ca exista, totodata, o lunga distanta intre a avea o idee si a obtine rezultate concrete. Iar problema principala este ca nu exista o viziune pe termen lung. Solutia? "**Educatia este un factor cheie**" in toata aceasta ecuatie, a sustinut el.

De altfel, printre initiativele practice luate in calcul de liderii europeni ai Clubului de la Roma, in viitorul apropiat, se numara si "un nou program integrat, de trei ani", care sa ofere o viziune pe termen lung a dezvoltarii globale, intr-un echilibru stabil cu consumul si utilizarea resurselor naturale de care dispunem.

PRIORITATE DE RANG ZERO - INVESTITIA IN EDUCATIE !

In cadrul conferintei, a fost dezbatut si un document important pentru Romania - Strategia Nationala pentru Dezvoltare Durabila, document care s-a dorit sa obtina avizul Clubului de la Roma la nivel european. De ce? "**In mod special pentru simplul fapt ca Romania consuma de 5 ori mai mult decat produce si aproape 70% din alimentele pe care le consuma sunt din import**", a precizat **Calin Georgescu**, secretarul general al Asociatiei Romane pentru Clubul de la Roma.

"Prin urmare este bine de stiut ca acest lucru, impreuna cu o balanta demografica in scadere (Romania a pierdut in ultimii 18 ani aproape 1,7 milioane de locuitori, la care se adauga cei peste 2 milioane de romani care lucreaza in afara tarii), duc la o concluzie: saltul calitatii umane. Investitia in educatie si formarea profesionala pentru a gasi solutii la toate aceste lucruri este esentiala, nu atat pentru noi ca tara, cat si pentru intreaga Europa", a subliniat Georgescu.

"Romania inca nu are o viziune pe termen lung. Traim doar clipa, nestiind ce ne rezerva viitorul", a mai semnalat Georgescu, insistand asupra faptului ca lipsesc

unele studii prospective in acest sens. "Bugetele, la randul lor, sunt anuale. Trebuie sa gandim bugete multianuale si trebuie sa gandim, in special, investitiile pentru educatie si formare profesionala. **'Cum arata scoala azi arata maine tara', spunea Spiru Haret.** Daca nu tinem cont de acest lucru este inutil sa facem tot felul de concepte si documente, care sunt bazate pe cei care trebuie sa le implementeze si care nu sunt pregatiti sa faca asa ceva, pentru ca nu au cunostintele necesare", a conchis Georgescu.

Strategia UE pentru Dezvoltare Durabila nu prevede obiective cantitative sau calitative precise in afara celor prevazute in Agenda Lisabona, directivele sectoriale, programele si instrumentele convenite. Detalierea obiectivelor tinta pe orizonturi de timp se face pe baza prioritatilor nationale, in congruenta cu documentele si practicile curente ale UE.

3.3. Educatie si formare profesionala

Imbunatatirea radicala a ofertei educationale a intregului sistem de invatamant si formare profesionala din Romania este recunoscuta ca un obiectiv prioritar de importanta strategica si o conditie obligatorie pentru transpunerea in fapt a principiilor dezvoltarii durabile pe termen mediu si lung. Se are in vedere si faptul ca reformele de sistem si investitiile de efort si resurse in acest domeniu prezinta un inalt grad de inertialitate, capacitatea de absorbtie fiind un factor determinant, iar rata de rentabilitate este mica pe termen scurt, rezultatele tangibile devenind evidente abia numai dupa un numar de ani.

In societatea romaneasca exista o larga recunoastere a faptului ca educatia reprezinta factorul strategic al dezvoltarii viitoare a tarii prin contributia sa esentiala la modelarea multidimensionala si anticipativa a capitalului uman. Educatia este perceputa ca o cale spre dezvoltarea durabila care, in fapt, este un proces de invatare sociala in cautare de solutii inovative.

O viziune de ansamblu asupra pachetului de masuri legislative, institutionale si de orientare generala precum si asupra necesarului realist de finantare este inca in curs de elaborare. In acest proces complex se tine seama in special de Strategia de la Lisabona, Orientarile Strategice Comunitare privind Coeziunea, Comunicarea Comisiei Europene privind societatea informationala, programul de lucru « Educatia si formarea profesionala orizont 2010 » si programul de actiune integrat in domeniul invatarii pe intregul parcurs al vietii 2007-2013, precum si de prevederile Declaratiei de la Bologna (1999), de Obiectivele Mileniului stabilite in anul 2000, ale Deceniului ONU pentru Educatie si Dezvoltare Durabila 2005-2014 si ale Strategiei pe aceasta tema convenite in 2005, la Vilnius, sub egida Comisiei Economice ONU pentru Europa (UNECE).

Programul Operational Sectorial privind Dezvoltarea Resurselor Umane 2007-2013, aprobat in noiembrie 2007, stabileste 7 axe prioritare de actiune dintre care cel putin 3 au relevanta directa asupra evolutiei viitoare a sistemului national de educatie si formare profesionala. Obiectivele Programului si modalitatile de actiune sunt derivate din Cadrul Strategic National de Referinta 2007-2013 si corelate cu celelalte programe operationale sectoriale. Programul National de Reforme pentru Agenda Lisabona 2007-2010 constituie, de asemenea, un document strategic de referinta care include dezvoltarea educatiei si formarii profesionale printre masurile prioritare. In anul 2007, Romania a elaborat Strategia Educatiei pentru Dezvoltare Durabila, pe baza recomandarilor Strategiei UNECE, care detaliaza obiectivele si directiile de actiune specifice in acest domeniu.

Orizont 2013. Obiectiv national: Dezvoltarea capitalului uman si cresterea competitivitatii prin corelarea educatiei si invatarii pe tot parcursul vietii cu piata muncii si asigurarea oportunitatii sporite pentru participarea viitoare pe o piata a muncii moderna, flexibila si inclusiva a 1,65 milioane persoane.

Se urmareste in acest fel calificarea si recalificarea, potrivit noilor exigente ale pietei nationale a muncii si cerintelor de competitivitate in Piata Unica a UE a unui echivalent de 18% din totalul populatiei ocupate in 2006. Tinand seama de rezultatele nesatisfacatoare obtinute in perioada 2000-2006, se porneste de la constatarea ca unele tinte stabilite prin Strategia de la Lisabona (o rata medie de 70% de ocupare a populatiei in varsta de 15-64 ani; reducerea ratei de parasire timpurie a scolii sub 10%; sporirea la 85% a populatiei in varsta de 15-64 ani care a absolvit cel putin invatamantul secundar superior) nu vor putea fi atinse, in cazul Romaniei, pana in anul 2010, necesitand o reevalonare realista, adaptata la conditiile specifice existente. Va fi nevoie de eforturi serioase chiar si pentru atingerea tintei asumate in cadrul Obiectivelor Mileniului astfel ca, pana in 2012, copiii din mediul rural sa finalizeze ciclul complet de invatamant primar si gimnazial in proportie de cel putin 95%. In aceste conditii, accentul principal al ansamblului de politici si actiuni avute in vedere pana in anul 2013 se va pune pe mentinerea si accelerarea tendintelor deja conturate pentru recuperarea decalajelor fata de nivelul actual de performanta al celorlalte state membre ale UE.

Pentru perioada 2008-2013, prin Programul Operational Sectorial privind Dezvoltarea Resurselor Umane, au fost stabilite urmatoarele **obiective specifice**:

- Imbunatatirea sistemului de asigurare a calitatii in invatamantul prescolar, primar si secundar si formarea profesionala initiala prin **sustinerea unitatilor de invatamant preuniversitar** in vederea perfectionarii managementului si a capacitatii de furnizare a calificarilor relevante pe piata muncii;
- Ameliorarea sistemului de asigurare a calitatii in invatamantul superior prin **sustinerea universitatilor** in vederea imbunatatirii managementului si a capacitatii de furnizare a calificarilor relevante;
- Imbunatatirea calificarii profesorilor, formatorilor si altor categorii de personal din educatie si formare prin **sprijinirea formarii initiale si continue** a acestora;
- Largirea cadrului de stimulare a invatarii pe toata durata vietii prin **sprijinirea furnizorilor de formare profesionala continua** in vederea dezvoltarii sistemului de asigurare si management al calitatii;
- Sprijinirea obtinerii de cunostinte si competente superioare de catre tinerii cercetatori prin extinderea oportunitatilor pentru **studii doctorale si post-doctorale**.

Pentru a asigura **accesul la educatie si formare profesionala initiala de calitate** masurile preconizate se vor concentra, intr-o prima etapa, asupra descentralizarii, asigurarii calitatii si accesului egal la educatie. In acest scop se are in vedere reformarea in profunzime si extinderea retelei de unitati a invatamantului timpuriu (prescolar), asigurarea unui management performant in unitatile de invatamant preuniversitar, largirea ariei de acoperire a transportului scolar si intarirea colaborarii cu autoritatile locale pe baza unor responsabilitati bine definite.

Pentru imbunatatirea calitatii actului educational se vor dezvolta metodologii specifice de evaluare, monitorizarea participarii, absenteismului si absolvirii, pregatirea evaluatorilor de calitate si agentilor de acreditare, sprijinirea furnizorilor de servicii educationale si formare profesionala initiala pentru implementarea noilor instrumente si alinierea la noile standarde si formarea adecvata a personalului din grupurile tinta (directorii de scoli, inspectorii, decidentii, personalul implicat in formularea de politici si, nu in ultimul rand, cadrele didactice). Ameliorarea ofertei educationale va include actualizarea curriculumului, introducerea noilor tehnici de predare centrate pe nevoile individuale ale elevului, promovarea inovatiei in predare si invatare, furnizarea competentelor si abilitatilor necesare pentru ocupatiile noi, precum si dotarea cu calculatoare si asigurarea accesului la Internet. Ponderea unitatilor scolare sprijinite care vor primi acreditarea prin prisma noilor standarde de asigurare a calitatii se prevede sa ajunga la 80% din total in anul 2015.

Intrucat extinderea invatamantului obligatoriu de la 8 la 10 ani a creat o presiune asupra infrastructurii invatamantului preuniversitar, se are in vedere reabilitarea si modernizarea unora dintre unitatile existente, paralel cu crearea si dezvoltarea unor campusuri educationale cu dotari complexe (scoala, facilitati de cazare, cantina, biblioteca, ateliere, sali si terenuri de sport). Necesarul estimat este de circa 480 campusuri (POS Regional) concentrate cu precadere asupra invatamantului profesional si tehnic in jurul nucleelor reprezentate de scolilor de arta si meserii, cu specializari adaptate la cerintele actuale si de perspectiva ale pietei muncii si la specificul regional.

Actiunile care vizeaza dezvoltarea serviciilor de orientare si consiliere, atat pentru elevi cat si pentru parintii sau familiile acestora, se vor concentra cu precadere asupra zonelor rurale, comunitatii roma si altor grupuri dezavantajate. Pentru promovarea culturii antreprenoriale prin educatie se vor introduce cursuri cu caracter aplicativ, inclusiv activitati extracurriculare, pentru dobandirea unor deprinderi utile in vederea insertiei pe piata muncii.

Proiectele in curs de finalizare urmaresc sporirea atractivitatii carierei didactice prin imbunatatirea sistemelor de recrutare si mentinere in domeniul invatamantului a celor mai buni absolventi de universitate, accesul cadrelor didactice la programele de licenta si masterat, inclusiv cele de masterat pedagogic si interdisciplinar, dezvoltarea de noi profesii in educatie (« learning developer », asistent educational pentru copiii cu cerinte educationale speciale etc.). Pentru imbunatatirea calitatii invatamantului preuniversitar la toate nivelurile se va introduce un sistem unitar de certificare si acordare de credite profesionale transferabile. Tinand seama de faptul ca utilizarea tehnologiilor informatinale in procesul de predare/instruire se situeaza in Romania la un nivel mult inferior fata de celelalte tari UE, toate programele de pregatire si perfectionare a invatatorilor, profesorilor si formatorilor vor include module obligatorii de studiu in acest domeniu.

In vederea gestionarii impactului tendintelor demografice negative asupra personalului didactic vor fi avute in vedere programe speciale de reconversie catre activitati de orientare si consiliere, activitati extracurriculare, precum si de mobilitate geografica si ocupationala a cadrelor didactice.

O imbunatatire substantiala a calitatii in **invatamantul universitar si post-universitar** se asteapta in urma elaborarii si aplicarii Cadrelui National al Calificarilor din Invatamantul Superior. Aceasta presupune introducerea unor criterii si practici transparente pentru definirea calificarilor si procedurilor de validare, dezvoltarea unor solutii informatice pentru managementul acestui proces, formarea unui contingent de evaluatori de calitate a actului didactic si a finalitatii acestuia in

invatamantul superior. Se prevede ca ponderea universitatilor care vor primi acreditarea prin prisma noilor standarde de asigurare a calitatii sa ajunga, in 2015, la 90%. Potrivit recomandarilor formulate in cadrul dezbaterilor publice asupra prezentei Strategii, in vederea depasirii rezistentei la schimbare a unor structuri osificate, se impune atragerea in operatiunile de audit, evaluare si certificare, conform standardelor de calitate recunoscute international pentru invatamantul superior, a expertizei oferite de specialisti independenti din strainatate in sistemul « *peer review* ».

Cresterea relevantei invatamantului superior pentru piata muncii reclama ajustarea programelor existente sau elaborarea, dupa caz, a unor noi programe de licenta si masterat. In acest scop se are in vedere intarirea interactiunii dintre universitati, comunitatea de afaceri si sectorul cercetare-dezvoltare-inovare sub forma unor parteneriate consolidate, inclusiv prin constituirea unor formatiuni interdisciplinare complexe de tip « cluster ».

Pentru a raspunde cerintelor societatii bazate pe cunoastere se impune largirea si diversificarea ofertei de educatie post-universitara in tara si in strainatate, inclusiv prin realizarea unor parteneriate cu universitati cu traditie si performante recunoscute din alte tari ale UE. Aceasta presupune si o reajustare a alocarii fondurilor disponibile intrucat, in anul 2006, din totalul bugetului pentru invatamant superior, numai 0,16% a revenit studiilor doctorale, iar programele post-doctorale nu au beneficiat de finantare publica. La nivelul anului 2015 se prevede ca ponderea doctoranzilor sprijiniti care au obtinut titlul de doctor sa ajunga la 90%.

Promovarea principiului educatiei permanente prin **invatarea pe tot parcursul vietii** reprezinta pentru Romania o directie de actiune prioritara, data fiind serioasa ramanere in urma in privinta participarii la diferite forme de calificare, reciclare sau perfectionare profesionala (de peste 5 ori sub media UE). Preocuparile in acest domeniu sunt esentiale pentru dezvoltarea personala, civica si sociala, precum si din perspectiva sanselor de obtinere a unui loc de munca mai bine remunerat prin valorificarea rezultatelor invatarii dobandite, de la educatia timpurie pana la studiile post-universitare si alte forme de educatie a adultilor in contexte formale cat si non-formale sau informale. Ratiunea dezvoltarii si diversificarii acestor modalitati de educatie si formare profesionala rezida in cresterea relevantei competentelor si cunostintelor astfel obtinute de catre participanti pe piata muncii.

Dezvoltarea campusurilor educationale preuniversitare precum si a parcurilor tehnologice de nivel superior va oferi baza logistica, alaturi de alte facilitati create anume in acest scop, pentru sistemele de reimprospatare a cunostintelor, recalificare si dobandirea de noi deprinderi ocupationale adecvate cerintelor de pe piata muncii pentru adulti.

Programele si formele de educatie permanenta se adreseaza tuturor grupelor de varsta si nivelurilor de calificare, dar au o importanta speciala in cazul tinerilor, in special al celor care au abandonat scoala inainte de finalizarea cursurilor (rata somajului la aceasta categorie este de 3,5 ori mai mare decat somajul general), al persoanelor varstnice apte de munca si al paturilor defavorizate sau altor grupuri vulnerabile. Amploarea fenomenelor constatate in Romania, ca si experienta pozitiva dobandita in alte tari ale UE, reclama o abordare coerenta la nivel national, corelata inter-sectorial si realizata in colaborare cu partenerii sociali.

Fata de numarul de participanti la programe de calificare si reciclare profesionala de 187 mii persoane in anul 2004, se prevede ca, la nivelul anului 2015, efectivele sa ajunga la minimun 360 mii, din care 160 mii femei; ponderea elevilor sau studentilor sprijiniti in tranzitia de la scoala la viata activa care au

obtinut un loc de munca sau au participat la cursuri ulterioare sa ajunga la 65%, iar numarul celor ce beneficiaza de serviciile de consiliere in cariera sa creasca de la circa 86 mii in 2005 la 400 mii in 2015.

Intregul sistem de educatie si formare profesionala va trebui sa internalizeze **principiile si obiectivele dezvoltarii durabile** ca element integrator al ansamblului de cunostinte, aptitudini si deprinderi necesare existentei si performantei personale in lumea moderna. Educatia pentru dezvoltare durabila poate fi o disciplina de studiu distincta dar, potrivit celor mai bune practici din tarile UE, ar trebui sa fi infuzata in toate programele de pregatire, organizate prin discipline sau module, de la stiintele naturii la responsabilitatea civica si de la sustenabilitatea productiei si consumului in raport cu resursele la insusirea principiilor diversitatii culturale, buneii guvernari si statului de drept.

Educatia pentru dezvoltare durabila nu trebuie sa se rezume la un punct de vedere ecologist. Ea se dezvolta ca un concept larg si cuprinzator, reunind aspecte interconectate referitoare la mediu, ca si la problemele economice si sociale. Raportarea la gama extinsa si diversificata de teme care se asociaza principiilor dezvoltarii durabile necesita o abordare inter- si trans-disciplinara in formule educationale integrate si complementare care sa tina seama totodata de specificitatea conditiilor locale, nationale si regionale ca si de contextul global.

In acest cadru general trebuie considerata punerea la punct a unor programe diferite pentru mediul urban si cel rural in privinta cultivarii sustenabilitatii si implicarii active a tinerilor si cadrelor didactice in elaborarea si punerea in aplicare a unor proiecte si programe compatibile cu obiectivele dezvoltarii durabile (de pilda, in cadrul Agendei Locale 21).

Pentru ca obiectivele si masurile incluse in Programul Operational Sectorial privind Dezvoltarea Resurselor Umane sa aiba impactul dorit este necesar ca politicile educationale si de formare profesionala aflate in curs de elaborare sa gaseasca raspunsuri precise la o seama de preocupari care au o relevanta directa pentru perspectiva dezvoltarii durabile a Romaniei. Prin corelare cu strategiile nationale si programele sectoriale si tinand seama de evolutiile demografice previzibile, va trebui sa se indentifice profilul de resurse umane de care Romania va avea nevoie, explicat pe niveluri educationale, astfel incat sa legitimizeze restructurarile de sistem si elaborarea programelor de studiu si curriculum pe baza rezultatelor asteptate ale invatarii. Va putea fi asigurata astfel o abordare sistemica, generatoare de efecte optime pe termen mediu si lung.

Elucidarea acestor aspecte si convenirea unei **viziuni strategice** pe termen mediu si lung, in baza principiilor si prioritatilor generale formulate in Pactul pentru Educatie din februarie 2008, vor trebui sa fie finalizate in 2009, anul in care se va fundamenta Strategia UE post-Lisabona orizont 2010 si se va negocia alocarea contributiilor financiare pentru exercitiul bugetar UE 2014-2020.

Alocarile pentru **finantarea programului de dezvoltare a resurselor umane** din fondurile structurale ale UE (Fondul Social European) pentru perioada 2007-2013 se ridica la circa 3,5 miliarde euro, reprezentand 85% din valoarea totala, cu o contributie nationala de 613 milioane euro. Nivelul indicativ al cheltuielilor pentru atingerea obiectivelor Strategiei de la Lisabona este estimat la 93,27% din totalul alocarilor din fondurile UE.

Orizont 2020. Obiectiv national: Atingerea nivelului mediu de performanta al UE-27 in domeniul educatiei si formarii profesionale, cu exceptia serviciilor

in mediul rural si pentru grupurile dezavantajate unde tintele sunt cele ale UE pentru 2010.

Pentru acest orizont de timp se pot avea in vedere, sub rezerva elaborarilor si fundamentarii ulterioare, urmatoarele **directii strategice de actiune**:

- Restructurarea ciclurilor de invatamant pe baza profilului de formare specific si redefinirea programelor de pregatire in functie de nivelurile de referinta agreeate pentru Cadrul National al Calificarilor, astfel incat sa fie asigurata transparenta sistemului care sprijina invatarea pe tot parcursul vietii precum si mobilitatea ocupationala. Operatiunile de restructurare trebuie sa duca la asigurarea accesului si la imbunatatirea substantiala a calitatii ofertei de pregatire prin dobandirea de competente care sa sustina dezvoltarea personala, competitivitatea si dezvoltarea durabila;

- Dezvoltarea capacitatii si inovatiei institutionale, avand la baza managementul cunoasterii, si crearea retelelor de cooperare care sa includa parteneriatele public-privat in conditiile descentralizarii sistemului de invatamant si al autonomiei universitare;

- Profesionalizarea managementului educational si scolar si a guvernantei prin formarea resurselor umane pentru leadership eficient, pentru promovarea atitudinilor participative, proactive si anticipative si prin dezvoltarea competentelor specifice, acordand aceeasi prioritate celor sociale si personale.

Optiunea pentru promovarea invatarii pe tot parcursul vietii va include centrarea educatiei si formarii profesionale pe cel care invata, ceea ce inseamna si deschiderea sistemului formal de educatie prin recunoasterea achizitiilor de invatare dobandite in contexte non-formale sau informale. Este de asteptat ca, pana in 2020, sa existe acces real la centre de validare a competentelor dobandite in asemenea contexte, promovand astfel importanta acordata experientei de viata si munca si relevanta ofertei educationale atat pentru aspiratiile celor care invata cat si pentru nevoile de dezvoltare economica si sociala.

Se va desavarsi procesul de dezvoltare a bazei institutionale si logistice a sistemului educational national, paralel cu diversificarea ofertei educationale non-formale si informale. Cuprinderea in sisteme de invatare permanenta, recalificare sau reciclare profesionala se va ridica la minimum 15% din grupa de varsta 25-64 ani.

In domeniul pregatirii cadrelor didactice nevoile de formare initiala si continua se vor proiecta pe baza studiilor prospective privind dezvoltarea Romaniei. Se vor introduce sisteme flexibile pentru innoirea stocului de cunostinte al personalului din invatamant, punand accentul pe promovarea comportamentelor de tip « practician reflexiv », capabil sa transmita abordari interdisciplinare in sustinerea dobandirii rezultatelor invatarii, in particular a celor derivate din comandamentele sociale ale dezvoltarii durabile.

Tinerii absolventi vor capata deprinderea de a se instrui pe tot parcursul vietii si versatilitatea necesara pentru a fi competitivi pe piata muncii din Uniunea Europeana.

Aplicarea Strategiei Educatiei pentru Dezvoltare Durabila va avea ca rezultat dezvoltarea unor programe de studiu diferite conform specificului regiunilor si nevoilor elevilor/studentilor, avand drept caracteristici comune acoperirea unui spectru larg si echilibrat de domenii ale cunoasterii pentru intelegerea in profunzime

a legaturilor corelative intre aspectele economice, sociale si de mediu, insusirea limbilor straine, oportunitati pentru invatare trans-disciplinara, dobandirea de deprinderi de planificare/cercetare atat la nivel individual cat si in echipe, implicarea participativa in serviciile pentru comunitate. Va fi promovat spiritul de responsabilitate fata de problemele globale comune, de respect fata de valorile universale, multiculturalitate si specific identitar, precum si de curiozitate creatoare si interogare continua.

Vor continua eforturile pentru extinderea invatamantului si formarii profesionale de calitate in mediul rural, cultivarea egalitatii de sanse si atragerea in sistemul educational a tinerilor din grupurile defavorizate.

Orizont 2030. Obiectiv national: Situarea sistemului de invatamant si formare profesionala din Romania la nivelul performantelor superioare din UE-27; apropierea semnificativa de nivelul mediu al UE in privinta serviciilor educationale oferite in mediul rural si pentru persoanele provenite din medii dezavantajate sau cu dizabilitati.

Principiile si practicile dezvoltarii durabile vor fi incorporate organic in ansamblul politicilor educationale. In baza directiilor strategice care urmeaza sa fie convenite, in linii generale, in anul 2009, se vor realiza exercitii de viziune bazate pe evaluarea rezultatelor obtinute la fiecare 5 ani, cel relevant pentru orizontul 2030 fiind 2019.

Eficienta interna si externa a sistemului de educatie, de la educatia timpurie la studiile post-doctorale, de la educatia formala la cea non-formala, de la formarea profesionala initiala si continua pana la accesul echitabil la invatare, in conditii de calitate, va fi in continuare obiectivul principal. Invatarea eficienta va ramane o prioritate, iar formele si metodele de predare vor fi caracterizate prin diversitatea si flexibilitatea abordarilor pedagogice si se vor concentra pe formarea deprinderii de a invata si de acumula cunostinte utile si a capacitatii de a aplica aceste deprinderi intr-un spectru larg de domenii.

Metodologia de evaluare, certificare si atestare a calitatii actului educational precum a relevantei acestuia pe piata muncii se va alinia la procedurile de benchmarking adoptate in Uniunea Europeana si la cele mai bune practici existente pe plan mondial.

3.4. Cercetarea stiintifica si dezvoltarea tehnologica, inovatia

Sectorul cercetare-dezvoltare-inovatie a suferit, probabil, cel mai mult de pe urma « pierderilor colaterale » cauzate de tranzitia dureroasa, adesea haotica, a Romaniei la economia de piata. Tarele care fusesera evidente inca din anii '80 ai secolului trecut au fost exacerbate timp de aproape 15 ani de o subfinantare cronica (intr-o proportie, raportata la PIB, de peste trei ori mai mica decat media UE) si o restructurare intarziata a sectorului, ducand la reducerea drastica a numarului de cercetatori activi (cu circa 30%, adica 2,6 cercetatori la 1000 de persoane angajate, fata de media de 7,8 in UE-25) simultan cu modificarea negativa a mediei lor de varsta (64% peste 40 de ani). Aplicarea unor strategii de supravietuire dictate de penuria de resurse a afectat grav atractivitatea carierei de cercetare, ceea ce s-a tradus prin migrarea masiva a cercetatorilor performanti catre alte sectoare ale economiei sau in strainatate, dublata de scaderea influxului

de tineri talentati care au fost descurajati de remunerarea slaba si de lipsa de claritate si transparenta a criteriilor de promovare profesionala.

Prelungirea acestei situatii a avut un impact nefavorabil si asupra mentinerii si dezvoltarii infrastructurii de cercetare precum si asupra relatiilor de colaborare internationala in domeniu, chiar si in acele subramuri unde performantele si dotarile existente situau cercetarea romanasca la un nivel competitiv pe plan european. Ca urmare a acestei combinatii de factori, numarul de cercetatori raportat la populatia Romaniei reprezinta doar o treime din media tarilor UE, iar din punct de vedere calitativ numarul de lucrari stiintifice produse de autori romani sau de citate referitoare la rezultatele cercetarilor lor in publicatiile internationale de prestigiu, precum si numarul de brevete romanesti inregistrate sau supuse spre aprobare in tara sau in strainatate se plaseaza la cote scazute (locul 69 in lume), cu mult sub potentialul existent.

Orizont 2013. Obiectiv national general : Atingerea mediei UE la indicatorii de baza ce descriu structura si performanta sistemului de cercetare, dezvoltare si inovare.

Strategia Nationala de Cercetare, Dezvoltare si Inovatie 2007-2013 elaborata, in urma unei largi consultari cu factorii interesati, sub egida Autoritatii Nationale pentru Cercetare Stiintifica in decembrie 2006 si insusita de Guvernul Romaniei in 2007 cuprinde o evaluare critica a situatiei actuale, viziunea generala pentru viitor, detalierea obiectivelor strategice, aplicatii privind cercetarea exploratorie si de frontiera, prioritatile investitiei publice si promovarea inovarii, precum si masurile concrete de implementare si monitorizare a Strategiei. In elaborarea Strategiei s-au avut in vedere coerenta cu principalele documente specifice ale UE (in special Strategia Lisabona revizuita-2005, participarea la Programul Cadru 7 pentru stiinta si tehnologie si la alte instrumente de colaborare specifice) precum si complementaritatea si sinergia cu politicile generale, strategiile sectoriale si programele operationale adoptate pe plan national.

In acest scop au fost definite trei **obiective strategice**:

(a) Crearea de cunostinte prin obtinerea unor rezultate stiintifice si tehnologice de varf, cresterea vizibilitatii internationale a cercetarii romanesti si transferul rezultatelor in economie si societate, ameliorarea substantiala, calitativa si cantitativa, a performantei capitalului uman din cercetare, inclusiv prin dezvoltarea unor poli de excelenta;

(b) Cresterea competitivitatii economiei romanesti prin promovarea inovarii cu impact efectiv la nivelul agentilor economici, accelerarea transferului tehnologic, deplasarea accentului spre exercitii de rezolvare a problemelor complexe (problem solving) cu aplicabilitate directa, stimularea parteneriatelor cu firmele din sectoarele productiei si serviciilor pe baze competitive, crearea de centre de competenta si platforme tehnologice;

(c) Cresterea calitatii sociale a cercetarii prin generarea de solutii conceptuale si tehnologice cu impact direct in elaborarea si implementarea politicilor publice si corelarea acestora in special in domenii precum sanatatea publica, protectia mediului, infrastructura, amenajarea teritoriului si gestionarea durabila a resurselor nationale pe baze eco-responsabile.

Pentru implementarea acestei viziuni strategice sunt prevazute **obiective specifice**, unele dintre acestea continand si tinte numerice cu referinta la media UE:

- **Cresterea performantei** prin plasarea cercetarii din Romania in grupul primelor 35 de tari in privinta aparitiilor in publicatiile indexate ISI (locul 48 in 1995-2005), cresterea de 10 ori a numarului de brevete EPO la un milion de locuitori (1,72 in 2003 fata de media UE de 137), triplarea numarului de brevete OSIM fata de 2006 si crestere ponderii brevetelor high-tech, dublarea ponderii firmelor inovative (19% in 2002-2004);

- **Dezvoltarea resurselor sistemului** prin triplarea numarului de cercetatori concomitent cu descresterea mediei de varsta sub 40 de ani, asigurarea unui numar mediu anual de 2000 burse doctorale, o pondere de 50% de doctori si doctoranzi in totalul cercetatorilor, cresterea atractivitatii carierei de cercetator si aplicarea unor criterii de performanta in promovarea profesionala, atragerea in institutiile de cercetare sau in proiecte realizate in Romania a unor cercetatori de valoare sau de perspectiva din strainatate sau din randul diasporei stiintifice romanesti, facilitarea accesului la infrastructuri de cercetare performante in tara si in strainatate, in special in UE;

- **Antrenarea sectorului privat** prin cresterea cheltuielilor private pentru cercetare-dezvoltare la 1,5 din PIB, stimularea mediului privat pentru asimilarea rezultatelor cercetarii in productie de bunuri si servicii, dezvoltarea parteneriatelor public-privat in stiinta si tehnologie si a interfetelor specializate intre cerere si oferta, simplificarea accesului firmelor inovative la schemele de cofinantare in colaborare cu cercetarea din universitati si institutiile publice;

- **Cresterea capacitatii institutionale** prin reducerea fragmentarii actuale a sistemului si incurajarea participarii la retele de cercetare pe plan national si international, afirmarea institutiilor de invatamant si cercetare romanesti ca actori pe piata internationala a cunoasterii si parteneri valabili ai firmelor, profesionalizarea managementului cercetarii, evaluarea independenta, preferabil internationala, a performantei cercetarii cu finantare publica, consolidarea rolului stiintei in societate prin promovarea eticii si egalitatii de sanse precum si a comunicarii si dialogului stiinta-societate;

- **Extinderea cooperarii internationale** prin participarea la programe si proiecte transfrontaliere si intierea altora noi, o mai buna prezenta a Romaniei in organisme reprezentative la nivel european si international, incurajarea participarii diasporei stiintifice romanesti la proiecte realizate in Romania si la evaluarea proiectelor, programelor si politicilor publice relevante.

Strategia ofera o viziune integrata a cercetarii in sistemul economiei bazate pe cunoastere, cu interfetele sale multiple cu societatea, mediul financiar, de informare si politic, statueaza necesitatea evaluarii cercetarii in functie de capacitatea sa inovativa si subliniaza importanta gestionarii si administrarii profesioniste a cercetarii cu accent pe managementul contractelor, resurselor financiare si drepturilor de proprietate intelectuala. Pe baza unui cuprizzator exercitiu de foresight, primul de acest gen in domeniul stiintei si cercetarii in Romania, Strategia stabileste **domeniile prioritare** ale activitatilor de cercetare-dezvoltare cu finantare publica: tehnologiile societatii informationale; energia; mediul; sanatatea; agricultura, securitatea si siguranta alimentara; biotehnologia; materiale, procese si produse inovative; spatiu si securitate; cercetari socio-economice si umaniste.

In domeniul **inovarii** obiectivul propus este ca, in ciuda decalajelor existente in prezent, ponderea firmelor din Romania care introduc produse sau servicii inovative sa se apropie de media UE spre sfarsitul perioadei de referinta. In scopul promovarii unor politici coerente de inovare se are in vedere introducerea unui sistem de coordonare transversala la nivel national, crearea unui portal dedicat intreprinderilor, in special IMM-urilor, lansarea unor programe partial subventionate de pregatire in domeniul managementului inovarii si dezvoltarea unor entitati de transfer tehnologic (de la brevet la produs, serviciu sau proces) in cadrul unitatilor de invatamant si cercetare ca premisa pentru formarea unor clustere stiintifice si de inovare. Strategia prevede modalitati flexibile de racordare la tendintele in curs de articulare in cadrul UE privind inovarea in servicii, reglementarile privind ajutoarele de stat pentru cercetare-dezvoltare, brevetarea la nivel european si protejarea proprietatii intelectuale pentru continutul digital.

Prioritatile strategice si domeniile enumerate indica in mod clar disponibilitatea si capacitatea sectorului de cercetare-dezvoltare-inovare de a contribui la traducerea in practica a preceptelor dezvoltarii durabile, favorizand crearea de noi compatibilitati si sinergii prin abordari pluridisciplinare complexe. In mod progresiv, adoptarea si insusirea organica a principiilor si obiectivelor dezvoltarii durabile va determina aparitia unor noi elaborari stiintifice teoretice si aplicative pe liniile de jonctiune dintre domeniile de studiu traditionale constituindu-se intr-un efort superior de sinteza.

Masurile pentru asigurarea unui **cadru institutional** adecvat de implementare a Strategiei includ activitatea Consiliului National pentru Politica Stiintei si Tehnologiei cu misiunea de a veghea asupra corelarii politicilor relevante la nivel inter-departamental si a Autoritatii Nationale pentru Cercetare Stiintifica, organism executiv insarcinat cu planificarea strategica, elaborarea, aplicarea si monitorizarea politicilor si programelor, in special a Planului National de Cercetare, Dezvoltare si Inovare. In acest scop vor fi create trei noi institutii publice: Consiliul Cercetarii, Consiliul pentru Dezvoltare Tehnologica si Consiliul pentru Inovare. Academia Romana, ministerele si academiile de ramura isi elaboreaza propriile planuri de implementare a Strategiei.

Efortul combinat de **finantare** din surse publice si private pentru activitatile de cercetare, dezvoltare si inovare se prevede ajunga la 2,3% din PIB la orizont 2013 (2,5% in 2015), apropiindu-se astfel de realizarea obiectivului UE (3% in 2010). Finantarea publica a acestui sector a cunoscut o dinamica ascendenta in ultimii ani (0,18% din PIB in 2004, 0,54% in 2007, 0,75% in 2008), avand ca tinta 1% in 2010. Se au in vedere masuri aditionale de natura fiscala si folosirea flexibila a fondurilor structurale si a ajutoarelor de stat, intr-un mod compatibil cu reglementarile UE, pentru incurajarea investitiilor in transferul de tehnologie si promovarea inovarii, in special pentru IMM-uri.

Operatiunile de **monitorizare si evaluare** se bazeaza pe indicatorii de performanta inclusi in planurile de implementare. In fiecare an se va da publicitatii un raport asupra indeplinirii obiectivelor stabilite. In anul 2010 se va publica raportul independent de evaluare la mijlocul perioadei de implementare (mid-term report) iar in anul 2013 se va realiza un studiu post-implementare si de impact si se va proceda la corectia Strategiei pentru o noua perioada, avand la baza evaluarea rezultatelor obtinute, analiza functionarii sistemului in ansamblu precum si considerarea elementelor prospective legate de evolutia stiintei si tehnologiei.

Orizont 2020. Obiectiv general: Incadrarea cercetarii romanesti in fluxul principal al evolutiilor stiintifice si tehnologice din UE; generalizarea activitatilor inovative; aparitia unor centre de excelenta cu impact international.

Se are in vedere perfectionarea in continuare a cadrului legislativ, regulatoriu si institutional, dezvoltarea interfetei cu firmele inovative si promovarea cofinantarii cu capitalul privat. Cheltuielile publice pentru cercetare-dezvoltare-inovare in universitati si unitati specializate se vor ridica la cel putin 3% din PIB.

Orizont 2030. Obiectiv general: Statornicirea principalelor elemente ale societatii si economiei bazate pe cunoastere; contributi esentiale ale cercetarii romanesti la realizarea obiectivelor complexe ale dezvoltarii durabile

Documentele consultate nu ofera proiectii de viitor dincolo de orizontul 2020.

Instrumente financiare si economice

In etapa actuala nu se are in vedere constituirea unui buget separat pentru implementarea obiectivelor Strategiei Nationale pentru Dezvoltare Durabila. Revizuirile ulterioare, incepand cu iunie 2011, vor determina necesitatea si fezabilitatea acestei masuri. Obiectivele-tinta ale Strategiei si reviziilor sale ulterioare vor constitui puncte de reper pentru alcatuirea bugetelor nationale si locale (anuale si multi-anuale) si pentru formularea si sustinerea propunerilor Romaniei in vederea elaborarii si aprobarii alocațiilor financiare in cadrul viitoarelor exercitii bugetare ale UE (2014-2020 si 2021-2027).

In programarea cheltuielilor si definirea perspectivelor realiste de accesare a diferitelor surse de finantare se va tine seama si de actualele tendinte din cadrul UE privind transparenta preturilor de piata pentru a reflecta costurile economice, sociale si de mediu, transferul poverii fiscale de la forta de munca la consumul de resurse si energie si/sau poluare, precum si reforma subventiilor care urmeaza a fi decisa pana la sfarsitul anului 2008.

Sursele de finantare posibile pentru realizarea obiectivelor Strategiei Nationale pentru Dezvoltare Durabila, conform Planului National de Dezvoltare, Programelor Operationale Sectoriale si planurilor de actiune specifice aprobate sunt:

- Contributia UE prin instrumentele structurale (Fondul European pentru Dezvoltare Regionala, Fondul Social European, Fondul de Coeziune) pentru obiectivul « Convergenta » si obiectivul « Cooperare teritoriala europeana » si cofinantarea nationala publica (buget de stat, bugete locale, credite externe, alte surse publice) si privata aferenta.

- Fondurile de tip structural ale UE (Fondul European Agricol pentru Dezvoltare Rurala, Fondul European de Pescuit) si cofinantarea nationala aferenta din surse publice si private.

- Alocarile exclusiv din surse publice nationale si locale destinate programelor de investitii pentru dezvoltare avand obiective similare celor cofinantate din fondurile comunitare sus-mentionate.

- Credite externe pentru investitii din partea institutiilor financiare internationale (Banca Europeana de Investitii – BEI, Banca Europeana pentru Reconstructie si Dezvoltare – BERD, Banca Mondiala etc.) precum si din alte surse (fonduri suverane, fonduri private cu profil investitional etc.) pentru sustinerea unor proiecte nationale congruente cu obiectivele Strategiei Nationale pentru Dezvoltare Durabila si a Strategiei UE in materie.

- Alte instrumente financiare (incurajarea in continuare a investitiilor straine directe, utilizarea mai activa a pietei de capital, in speta prin lansarea de oferte publice initiale (IPO), largirea bazei de creditare bancara prin stimularea economisirii interne, dezvoltarea instrumentelor de plasament pe termen lung, concesionarea unor proiecte de infrastructura si utilitati publice, promovarea parteneriatelor public-privat etc.).

Programarea financiara a Planului National de Dezvoltare 2007-2013 prevede un necesar de investitii in suma totala de 58.673,10 milioane euro care se pliaza perfect pe obiectivele stabilite de UE pentru alocarea fondurilor structurale si de coeziune. Din acest total circa 25 miliarde pot fi finantate prin intermediul fondurilor structurale ale UE care au o destinatie precisa si sigura, cu conditia asigurarii unei capacitati nationale de absorbtie cat mai mari. Diferenta se acopera din bugetul de stat, credite externe si alte surse.

Pentru finantarea suplimentara a obiectivelor Strategiei Nationale pentru Dezvoltare Durabila pot fi accesate, pe baze competitive, prin proiecte prezentate de catre statele membre ale UE, individual sau prin participarea la consortii, direct la Comisia Europeana, si alte fonduri ale UE care nu fac parte din fondurile structurale si de coeziune, cum ar fi de exemplu:

- Fondul de Solidaritate al UE care are ca obiectiv asigurarea asistentei financiare in cazul producerii unor calamitati, inclusiv ca efect al schimbarilor climatice, in valoare totala, pentru intreaga comunitate, de 1 miliard euro pe an.

- Programul « Marco Polo II » care sprijina interconectarea diferitelor modalitati de transport, imbunatatirea performantelor de mediu in transporturi si decongestionarea traficului in orase precum si pe retelele rutiere trans-europene, cu o alocare financiara totala de 450 milioane euro.

- Programul pentru competitivitate si inovare care sprijina obiectivele de sustenabilitate a productiei si consumului, cu o alocare financiara totala de 3,62 miliarde euro.

- Programul « Progres: ocuparea fortei de munca si solidaritatea sociala » pentru sustinerea introducerii sporurilor si facilitatilor pentru reducerea somajului, combaterea discriminarii, incurajarea egalitatii de sanse si promovarea incluziunii sociale, cu o alocare financiara totala de 743 milioane euro.

- Programul European pentru Ajustare Globala pentru sustinerea reconversiei profesionale si repositionarii pe piata fortei de munca a angajatilor afectati de schimbarile survenite in comerțul global, cu o finantare totala de 3,5 miliarde euro pe an.

- Programul « Lifelong learning » (invatare pe tot parcursul vietii) pentru facilitarea mobilitatii cadrelor didactice si intarirea legaturilor dintre institutiile de invatamant si cele de formare profesionala continua prin intermediul programelor « Comenius », « Erasmus », « Leonardo da Vinci » si « Grundtvig », cu o alocare financiara de 6,97 miliarde euro.

- Programul-cadru 7 (*Framework Programme 7 – FP7*) pentru extinderea capacitatii de cercetare stiintifica, dezvoltare tehnologica si inovare in spatiul Uniunii Europene precum si cu alti parteneri, cu o alocare financiara de 53,272 miliarde euro.
- Programul retele trans-europene (*Trans-European Networks*) pentru facilitarea mobilitatii si circulatiei libere sustenabile a cetatenilor, bunurilor, capitalurilor si energiei intre statele membre ale Uniunii Europene, cu o alocare financiara de 8, 168 miliarde euro.

Pe langa aceste programe ale UE, Romania mai poate sa acceseze fondurile alocate prin Mecanismul Financiar al Spatiului Economic European constituit de statele Europei Occidentale care nu sunt membre ale UE (Elvetia, Islanda, Lichtenstein, Norvegia) destinate in principal intaririi capacitatii institutionale si administrative si proiectelor in domeniul protectiei mediului sau formarii profesionale, cu o alocare financiara in valoare de 40,5 milioane euro, atribuirea fondurilor facandu-se sub forma de grant in proportie de 65-85% in functie de rata de cofinantare din partea bugetului de stat sau bugetele locale.

4. STRATEGIA DE REFORMA IN EDUCATIE IN VIZIUNEA DEZVOLTARII DURABILE

Momentul actual in educatia romana este definit de un numar important de blocaje si crize ce se cer solutionate. Din perspectiva dezvoltarii durabile solutionarea unei crize nu trebuie sa provoace crize aditionale de amploare mai mare decat cele existente, ci sa rezolve crizele existente.

4.1. Crize si masurile ce trebuie luate

1. Criza organizarii sistemului de educatie

Sistemul de educatie nu este organizat pentru a raspunde specific la nevoile de instruire ale copiilor, tinerilor, adultilor pe directiile lor de interes si conform cu capacitatile cognitive si cu abilitatile naturale ale acestora. De asemenea sistemul educativ nu este organizat spre a raspunde la nevoile actuale si de perspectiva a pietei fortei de munca.

MASURI

Existenta a doua pieti separate necorelate a cererii si ofertei fortei de munca se poate rezolva prin mecanisme de mediere si diferentiere a cererii si ofertei prin urmatoarele masuri organizatorice:

1) Diferentierea ofertei educative pe categorii de copii, tineri, adulti in functie de nevoile specifice si de abilitatile specifice ale acestora. In aceste directii de diferentiere vor fi incluse categoriile mari de varsta, copii, tineri, adulti; precum si categoriile mari de nevoi speciale. Aceste nevoi sunt:

- de emancipare a personalitatii si de crestere a abilitatilor;
- de performare intr-un domeniu specific;
- de cunoastere a noilor cuceriri stiintifice, tehnologice, artistice, etc;

- de adaptare la o nisa de pe piata muncii;
- de adaptare si la o alta cultura sau la un alt set de valori culturale;
- de integrare;
- de egalizare a sanselor de succes pe piata muncii;
- de raspuns la diferite crize;
- de formare de cutume si abilitati specifice de socializare, comunicare,
- de optimizare a rezultatului activitatilor;
- de protejare a mediului natural;
- de respectare a mediului socio-cultural;
- de leadership

2) Organizarea pietei muncii pe fise de competenta necesara obtinerii unei pozitii, aceasta incluzand calificativele pe aplicarea cunostintelor specifice.

Exemple de categorii cu nevoi speciale de educatie sunt: persoanele dotate, cu abilitati inalte si capabile de performanta; persoanele cu handicap senzorial, cu handicap locomotor, cu handicap intelectual sau mintal; cu handicap cultural; cu handicap social; cu handicap economic; cu izolare geografica; imigrantii; emigrantii; alte categorii.

Aceste directii se vor respecta organizatoric prin introducerea de module de educare pentru categorii specifice:

- invatamant de masa diferentiat pe domenii de interes corespunzatoare cu dezvoltarea locala;
- invatamant destinat categoriilor de copii, tineri, adulti cu nevoi speciale de educatie;
- invatamant de performanta destinat copiilor, tinerilor, adultilor cu capacitati si abilitati inalte;
- invatamant de recuperare-integrare-orientare destinat copiilor, tinerilor, adultilor ce prezinta lacune in sansele de integrare ulterioara pe piata muncii.

Toate aceste directii de organizare vor dezvolta oferte in unitati de educatie si oferte online, precum si oferte de educatie continua. De asemenea intre toate aceste tipuri de oferte se vor organiza puncte de transfer potential catre un alt tip de organizare si un sistem de credite transferabile pe nivele si directii de educatie-instruire.

Sistemul de organizare va cuprinde atat invatamantul de stat cat si cel privat, ofertanti publici, privati sau ONG-uri, ofertanti interni sau externi de educatie. Pentru realizarea acestei platforme largi de colaborare se vor fixa criteriile de performanta pe diferite nivele de performanta, cu analiza complexa si neliniara a gradului de performanta.

Se va organiza, de asemenea si sistemul de evaluare permanenta, proiectare de curricula, examinare periodica care va tine seama de piata mediata cerere-oferta educationala, de tintele, obiectivele, scopurile si idealurile educative promovate de scoala, de gradul de atingere a acestor obiective, de gradul de integrare pe piata muncii a absolventilor pregatiti in specialitatea data de tinte, obiective, scopuri, idealuri educationale. In cazul invatamantului preuniversitar, piata muncii va fi considerata si nivelul imediat superior de invatamant accesat de absolventi. In acest caz evaluarea se va face conform cu directia de formare si cu rezultatele obtinute conform politicilor unitatii de invatamant.

Aceasta evaluare permanenta va conditiona si finantarea unitatilor scolare, gradul de autonomie al acestora, plasarea acestora pe topuri nationale.

Administrarea unui astfel de sistem de educatie se va face cu ajutorul unei retele de centre locale de administrare publica care va fi format din reprezentanti a autoritatilor educative, a autoritatii administratiei locale, a comunitatilor locale, a unitatilor de invatamant, a parintilor, a elevilor, a factorilor economici zonali.

Serviciile de evaluare, proiectare didactica, formare profesionala, expertiza tehnica vor fi descentralizate si vor fi angajate de catre unitatile de administrare in functie de criterii precise. Pentru categoriile de servicii, evaluarile acestora se vor face de catre MEC care le va putea da sau retrage dreptul de functionare in functie de performantele obtinute. In cazul unor abuzuri din partea MEC autoritatile locale vor putea repune in drepturi aceste servicii in urma sesizarii unitatilor scolare, conflictul fiind mediat la nivelul prefecturilor in functie de programele educative ce servesc programele de dezvoltare locala, in functie de rapoartele scolilor, a consiliilor locale, sau ale MEC.

2. Criza informatiei si a curriculei

Curricula este suprateoretizata si neaplicativa, plina de termeni de specialitate neadecvati varstei, neinteresanta si orientata spre trecut, proiectata ne-creativ si permitand evaluarea prin reproducere directa fara participarea motivata de interesul pentru cunoastere a elevilor. De asemenea curricula permite numai procedeul de predare prin expunere interzicand procedee precum feedback-ul, dezbaterea, invatarea prin descoperire, invatarea prin experimentare directa si alte procedee mult mai eficiente.

MASURI

Curricula va orienta si structura in functie de categoriile complete exprimate prin nevoi, abilitati si nise, tinand seama si de distributia statistica a grupurilor tinta.

- Astfel pentru categorii orientate catre adaptarea-integrarea pe piata muncii curricula nucleu va cuprinde 70% ,in timp ce la decizia scolii vor fi 30%. Aceste curricule vor fi urmate in proiectare de altele mai specifice in care raportul procentual va scadea pentru obligatorii si va creste pentru liber alese. In cadrul curriculei obligatorii vor fi integrate domenii de studiu si formare de abilitati care sa asigure: alfabetizarea functionala, utilizarea si exploatarea surselor de informare si dezvoltarea instrumentelor proprii de invatare; socializarea si comportamentul socio-economic corect; protectia mediului natural si social; multiculturalismul, toleranta culturala sau religioasa dragostea de tara, ducerea unui lucru la bun sfarsit.

- Pentru categoriile orientate catre dezvoltare de abilitati specifice, performanta, leadership, inventiva, creativitate, curricula obligatorie va avea o pondere de 30%, iar cea optionala de 70%, dezvoltand si trasee de optiune individualizata in alegerea rutei educative.

In aceste cazuri curricula obligatorie va avea domenii de studiu si formare de abilitati care sa asigure: dezvoltarea motivatiei de invatare; curiozitatea fata de nou; creativitatea; dezvoltarea de abilitati specifice; dezvoltarea auto-motivata si auto-

impusa de programe de lucru proprii; optimizarea potentialelor la nivel de performanta.

Curricula la alegere se va forma in mod specific fiecarei unitati scolare si fiecarui elev in cazul necesitatii unor trasee individualizate de educatie.

- Pentru celelalte categorii cu nevoi speciale de educatie curricula obligatorie va fi de 50%, iar cea obtionala tot de 50%. In cazul curriculei obligatorii se vor integra domenii de studiu si formare de abilitati orientate catre: adaptarea la contextul ce a definit nevoile speciale, integrarea functionala pe piata muncii; alfabetizarea functionala necesara integrarii; utilizarea surselor de date si a instrumentelor proprii de invatare.

Fiecare dintre domeniile de studiu vor fi creditate cu un numar de puncte si fiecare categorie va putea studia online curricula altei categorii, fiind examinata pe ce a studiat, notata online pe sistemul de credite transferabil. Evaluarea finala va cuprinde domeniile studiate in scoala, in afara scolii precum si nivelul atins pe fiecare domeniu. Aceasta evacuare va fi ceruta ladmiterea in urmatorul nivel de educatie sau pe piata muncii.

Pentru toate categoriile curricula va fi orientata astfel incat sa aiba aplicabilitate directa in practica, sa dezvolte abilitatile specifice si sa deschida nevoia de cunoastere suplimentara si de performanta.

3. Criza abandonului sau neintegrarii scolare

Romania detine in Europa un trist record la violenta in scoala, la abandonul scolar si locuri sub medie la performatele educatiei in scoala

MASURI

- Sistemul scolar capabil sa ofere diversitate in programele scolare si specific, aplicabilitate directa, precum si educatie diferentiata sau individualizata va deveni un atractor puternic pentru utilizatori.
- Posibilitatea de construire a unor trasee individualizate de educatie prin lucrul pe alte curricule precum si sistemul de credite transferabile va permite de asemenea atat diversificarea ofertei educationale cat si motivarea copiilor pentru studiu.
- Filtrul de admitere in unitatile de nivel superior care va cere anumite cunostinte pe domenii specifice si la un anumit nivel de performanta va fi un alt factor motivator specific.
- Controlul strict al calitatii curriculei si corectitudinea evaluarilor pe criterii multiple va permite elevilor sa-si identifice nivelul actual si sa-si concentreze eforturile atat pentru marirea nivelului de performanta cat si pentru recuperarea caracteristicilor insuficient dezvoltate.
- Evaluările parțiale sau finale de tip BAC sau BAC international nu vor fi eliminatorii pentru continuarea studiilor ci orientative pe domeniile in care utilizatorul poate dezvolta performanta.
- Pregatirea cadrelor didactice orientata catre intelegerea nevoilor si caracteristicilor specifice categoriilor de utilizatori va permite de asemenea diversificarea si adecvarea stilurilor de predare si lucru cu utilizatorii.

Toate aceste masuri vor asigura re-motivarea utilizatorilor spre educare si integrarea lor pe piata munca muncii in domenii in care pot performa pe principiul “no child let behind”.

Aceste masuri vor fi valabile si in cazul tinerilor sau a adultilor.

3. Criza respectului fata de drepturile civice si a responsabilitatilor civice

Romania este cunoscuta tot cu un trist record in privinta lipsei de educatie sociala si civica. Sunt deja cunoscute reactiile mediului international la adresa modului in care se comporta romanii plecati la lucru in alte tari, incluzand aici si cetatenii romani de etnie roma.

MASURI

Rolul educatiei este de a dezvolta abilitati, caractere etice si morale si de a da un set de cunostinte practice bazate pe fundamente teoretice solide. Sistemul actual bazat pe instruire in special teoretica si cu aplicabilitate practica redusa nu are formata si latura educativa. Aceasta latura va deveni prioritara in viitor deoarece prin dezvoltarea Internetului, a bazelor de date “free” si a tehnicilor “open source”, instruirea la orice nivel se poate deja face si in afara scolii.

Desi inca nu exista o oferta structurata pe pasi a Internetului, asa cum este proiectata o curricula, exista curricule integrale pe internet, incluzand cursuri ale marilor universitari, forme de lucru la distanta si alte facilitati care reorienteaza rolul scolii catre educarea intelegerii, a comportamentului, a dezvoltarii de abilitati si a utilizarii de resurse de date, miscorand rolul clasic al instruirii.

De fapt aceasta tendinta fireasca se coreleaza si cu nevoile specifice de educatie impuse de crizele actuale. Aceste crize cer programe de educatie-instruire specific orientate. Exemple sunt:

- crizele de mediu, care cer programe de educare-instruire cu aplicare practica;
- cele legate de multi-culturalism si de toleranta culturala si religioasa;
- crizele de adaptare la un alt mediu socio-cultural;
- de dezvoltare a potentialelor proprii;
- de succes in cariera;
- de inventivitate si creativitate in reutilizarea resurselor secundare ce sunt deseuri ale exploatarei resurselor primare;
- de micorare a amprentei ecologice prin dezvoltarea unei etici de mediu natural sau socio-cultural;
- si altele.

Din aceste motive, educatia devine prioritara fiind sustinuta de o instruire orientata catre cunostinte specifice care sa identifice profilul si dinamica crizelor, rolul si posibilitatile de solutionare a crizelor.

Cunostintele teoretice ce sunt necesare intelegerii acestor problematici pot fi mult mai profunde decat cele actuale, inasa orientate direct catre gestionarea sau rezolvarea unor crize existente.

Neglijarea acestor aspecte si proiectarea unei curricule departe de problemele cotidiene sau de viitor nu ajuta nimanui. O curricula completa de la gradinata la facultate acopera o perioada de viata de 20 de ani, adica aproape o treime din varsta medie si aproape jumătate la fel de mult cat viata productiva.

Daca in urma parcurgerii unei curricule nu s-a ajuns la dezvoltarea de abilitati si cunostinte care sa permita absolventilor sa performeze pe piata muncii, sa aiba o evolutie sociala de succes si sa rezolve crizele din perioada maturitatii, atunci acea curricula nu si-a indeplinit rolul.

Proiectarea unei curricule trebuie sa fie un proces adaptativ si perfectionist permanent. Nu putem proiecta viitorul de peste 20 de ani, caci suntem martorii evolutiei extrem de rapide si pe directii impredictibile din ultimii 20 de ani. Putem insa orienta catre surse de date si pe trasee individualizate de instruire pe directiile de motivatie a utilizatorului. Acest demers plecat de la managementul crizelor va asigura in mod continuu atat motivatia, succesul social, caracteristicile etice si morale, cat si gestionarea eficienta a problemelor curente prin cresterea respectului fata de datoriile civice, drepturile civice si responsabilitatile civice.

Aceste directii bazate pe respect, etica, morala, competenta, responsabilitate si calitate/valoare vor fi coloana vertebrala comportamentala atat in relatiile dintre profesori, elevi, parinti, comunitate, cultura, tara cat si in relatiile comportamentale pe piata muncii sau in relatiile cu mediul natural si cel social.

4. Criza integrarii pe piata muncii si a performarii in domeniile de activitate

Anul 2007 a detinut un trist record al populatiei capabila de munca care a emigrat in alte tari in cautarea locurilor de munca. Daca initial acest fenomen (capsunarii) a adus Romaniei un flux de capital prin trimiterea de bani in tara de catre lucratorii plecati, pe parcurs acest fenomen va provoca un dezastru economic deoarece dupa perioada de adaptare romanii plecati vor lua dupa ei si familiile, lasand piata fortei de munca din Romania fara lucratori.

Acest fenomen corelat cu o scadere a natalitatii, pune Romania in pericolul de a fi pe viitor populata de pensionari ce nu-si vor mai lua pensiile din lipsa tinerilor implicati pe piata de munca romaneasca.

MASURI

Integrarea absolventilor pe piata muncii este una dintre problemele majore ale educatiei. Normele europene prevad necesitatea acestei integrari la maxim patru luni de la absolvire. Acest lucru este in momentul actual imposibil deoarece cunostintele si abilitatile formate in sistemul educativ nu coreleaza aproape de loc cu nevoile pietei muncii si datorita faptului ca piata muncii nu si-a definit inca nevoile de educatie din cauza slabei competitivitati pe care o are. Pe de alta parte diplomele obtinute in sistemul educativ nu au acoperire valorica prin cunostinte specifice, astfel incat dau rezultate false asupra cunostintelor si abilitatilor formate, chiar daca cererea si oferta se intalnesc.

Din acest motiv demersurile ce trebuie facute pentru o optimizare a integrarii si performarii pe piata muncii vizeaza ambele domenii, educatia si piata muncii. Aceste masuri sunt:

- ridicarea gradului de competitivitate a unitatilor scolare prin masuri de descentralizare administrativa corelata cu finantare pe performanta specifica data de indeplinirea scopurilor, obiectivelor si directiilor de structurare a programelor, criteriul unic de evaluare fiind procentul de absorbtie al absolventilor pe directia lor de formare;
- intensificarea prin programul enrichment a atragerii de specialisti care sa ofere directii de educare-instruire performante si integrarea ulterioara a programelor performante in conformitate cu absorbtia pietei si cu programele de dezvoltare locala;
- atragerea de specialisti formati in marile universitati care sa imbunatateasca oferta de educatie ca directii si nivel;
- recunosterea diplomelor universitatilor top 100 din orice top international;
- numirea pe post si promovarea in sistem pe baza de competenta, profesionalism, aplicabilitate, calitate, validitate, sustenabilitate, rezultate. Aceasta directie trebuie reglementata prin legi specifice atat in sistemul de educatie cat si pe piata muncii. Se va intrerupe astfel lantul neperformant de pile, cunostinte, relatii, influente, coruptie si se va crea un sistem de reinnoire a matricii de formatori pentru piata si de decidenti pe piata care sa optimizeze si sa eficientizeze piata muncii si sistemul de educatie.
- introducerea si perfectionarea sistemului de formare permanenta "long life learning" si largirea ofertei de educatie specifica care sa raspunda la nevoile pietei;
- largirea retelei de colaborare internationala pe formare profesionala;
- obligativitatea formarii permanente pe directiile de necesitate personala si de necesitate de program a profesorilor si orientarea acestui training in mod specific catre dezvoltarea de abilitati, intelegerea individualitatii, a diversitatii si a unitatii in diversitate, amecanismelor ce declanseaza emanciparea abilitatilor cognitive, aplicative, evolutive sau adaptative si a factorilor motivationali necesari succesului pe piata ;
- dezvoltarea de programe de educatie specifica pentru imigrantii straini in Romania.

6. Criza politicilor educationale

In momentul actual Romania este inca ancorata in modelele educationale ale educatiei industriale, care nu mai corespund realitatilor prezente si a celor viitoare. Caracteristicile principale ale acestei politici sunt:

- ancorarea in orientari spre trecut;
- imobilitatea curriculei;
- o politica de personal ce nu asigura trasee diferite de cariera didactica nici nu este corelata cu nevoile actuale ale scolilor;
- o politica in privinta elevilor ce nu tine seama de caracteristicile individuale;
- o franciza administrativa ce nu a fost selectata pe criterii de competenta ci pe criterii de apartenenta la un partid politic;
- un sistem de formare profesionala invechit ce ignora cele mai bune practici mondiale;
- o politica deficitara de colaborare cu parintii si comunitatea;

- o ignorare a specialistilor in educatie concretizata prin putinatatea sau lipsa cererii de studii de analiza, de impact si realizare a modelelor de implementare a reformelor;
- o lipsa totala in structurile administrative de policy makers pe educatie si o lipsa de interes totala in formarea acestui tip de specialisti;
- lipsa specialistilor in educatie la nivelul unitatilor de invatamant;
- o politica salariala nestimulativa pentru tineri si pentru performanta.

Toate aceste lipsuri duc la consecinte ce tin de lipsa de adaptabilitate a sistemului la dinamica crizelor, la dinamica innoirii si la dinamica fortei de munca.

Din punct de vedere economic toate aceste lipsuri duc la costuri uriase prin:

- lipsa de eficienta a sistemului de educatie pe piata de munca;
- lipsa de incredere a capitalului strain in forta de munca din Romania.

De exemplu, investitorii straini rareori aduc cu ei si familia considerand ca sistemul educativ romanesc nu le acorda sansa promovarii la standardele de acceptabilitate a marilor universitati.

-cresterea increderii tinerilor in sistemele de educatie si economice a tarilor avansate urmata de emigrarea unui procentaj din ce in ce mai mare de tineri, cu consecinte dramatice asupra fortei de munca din Romania. Raportul dintre numarul celor ce lucreaza si cel al pensionarilor a ajuns aproape de 1la1, iar productivitatea muncii a scazut atat de mult incat Romania exporta de doua ori mai putin decat importa.

Se impune cu stricta necesitate schimbarea totala a politicilor educationale prin urmatoarele masuri:

- descentralizarea programelor educative, ofertare de curricula si de formare profesionala care trebuie oferite de catre personalitati juridice independente de structurile administrative ale MECI;
- introducerea prin colaborare cu institutii de profil internationale a unei linii de profesionalizare inalta in educatie si in policy making pe educatie;
- implicarea organizatiilor nonguvernamentale de educatie si a celor de parinti sau de studenti in dezvoltarea de politici educationale;
- introducerea de mecanisme obligatorii de feedback care sa asigure validitatea si aplicabilitatea programelor si care sa impiedice abuzurile sau coruptia din sistem;
- introducerea unor linii de trasee de cariera didactica care sa permita atat pastrarea personalului didactic ce trebuie reconvertit pe alte directii de formare decat cele initiale, cat si utilizarea acestora in programele specifice scolii ce nu sunt programe didactice, exemplu programe de finantare, de aplicare practica, de colaborare cu terti, etc.
- dezvoltarea unor linii de control al calitatii educatiei care sa plece de la datele initiale concrete si care sa urmareasca progresul si/sau performanta;
- conditionarea nivelului de finantare de nivelul de progres si/sau de performanta;
- formarea unor programe de reconversie profesionala permanenta care sa permita adecvarea la noi necesitati a profesorilor;
- introducerea obligativitatii formarii continue a profesorilor corelata cu nevoile de formare constatate prin evaluarile periodice;

- crearea unor linii paralele de finantare a unitatilor scolare prin participarea de finantatori privati;
- largirea spectrului de programe de educatie ce corespund nevoilor de piata;
- crearea unei curriculum nucleu cu un nivel calitativ de nivel mondial si modernizat ca directii. Acest deziderat se poate realiza prin dezvoltarea interna sau prin colaborare cu centre internationale specializate. Un exemplu international de succes este Singapore care a ajuns lider mondial pe TIMSS prin preluarea completa a curriculei din UK, sau China care a beneficiat de curricula americana formata in centrul specializat William & Mary
- crearea unui cadru competitiv real in privinta ofertelor educationale incluzand manuale, curricule, programe;
- crearea de corpuri de experti care sa preia partea de programe de specialitate;
- formarea unor retele de excelenta din randul profesorilor ce vor asigura programe de mentorin sau de tutoring, aprofundare, accelerare, enrichment in cadrul normei lor didactice;
- introducerea tehnicilor de cercetare psiho-pedagogica ca obligativitate in programele de formare profesionala;
- atragerea de know-how si tehnologii didactice de succes de pe piata internationala;
- promovarea experientelor de succes si multiplicarea acestora;
- ierarhizarea neliniara a unitatilor de educatie pe baza de performante pe domeniile de performanta;
- introducerea cu obligativitate a programelor de enrichment in toate formele de educatie.

Aceste programe vor asigura permanenta modernizare si adaptare la nou a sistemului de educatie;

- introducerea programelor de formare de formatori pe toate directiile de politica educationala;
- introducerea tipurilor de evaluare moderne si a programelor de succes de tip BAC international;
- introducerea unor metodologii etice de evaluare a tuturor componentelor procesului educativ care sa evite abuzurile de orice fel si reglementarea intrarilor si iesirilor din sistemul educativ prin negocieri cu toti factorii implicati.

5. PROMOVAREA EDUCATIEI PENTRU DEZVOLTARE DURABILA

Obiective strategice

- ❖ Promovarea dezvoltării durabile prin acreditarea de cursuri de formare continuă cu conținut adecvat
- ❖ Asigurarea calității actului educațional în contextul accesului către o societate bazată pe cunoaștere

- ❖ Promovarea îmbătrânirii active, ocuparea deplină, creșterea participării pe piața muncii a numărului de cadre didactice și menținerea lor în sistem pe o perioadă cât mai mare
- ❖ Stimularea creării și funcționării de parteneriate durabile între universități și mediul economic (parteneriate în cercetare, incubatoare de afaceri și spin-off-uri, înființarea de parcuri științifice și poli de excelență) prin crearea unui cadru legal nebirocratic și acordarea de stimulente fiscale unor asemenea parteneriate
- ❖ Educarea absolvenților universităților în managementul propriei cariere și a propriului plan de dezvoltare profesională, astfel încât să-și auto-asigure permanent atractivitatea pe piața muncii prin programe de formare continuă
- ❖ Promovarea conceptului de universitate antreprenorială și sprijinirea inițiativelor antreprenoriale ale studenților și ale universităților ca instituții.

Măsuri și efecte scontate

- Restructurarea sistemului de formare continuă (conținuturi, calitatea formării, capacitatea instituțională) din perspectiva învățării pe tot parcursul vieții;
- Dezvoltarea resurselor umane din învățământul preuniversitar și universitar pentru a contribui la dezvoltarea durabilă.
- Crearea de noi relații interinstituționale și parteneriale care să contribuie la creșterea performanței instituționale;
- Răspundere publică și transparență în administrarea școlii și gestionarea resurselor unităților de învățământ;
- Asigurarea accesului cetățenilor la informațiile de interes public.
- Îmbunătățirea ofertelor și serviciilor de învățare pe tot parcursul vieții, cu scopul atragerii de noi absolvenți în sistem și de păstrare a celor ajunși în pragul pensionării;
- Îmbunătățirea participării grupei de vârstă 55-64 ani la educație și formare profesională continuă.
- Sprijinirea elaborării, implementării și autorizării de programe de formare profesională continuă cu structură modulară la nivelul universităților, pentru furnizarea calificărilor relevante în raport cu cerințele pieței muncii;
- Implicarea reprezentanților mediului socio-economic local, regional și național în elaborarea și aprobarea programelor de studii derulate în universități;
- Crearea de organisme naționale și regionale independente pentru stimularea transferului tehnologic între universități-institute de cercetare și mediul economic, în special IMM-uri.

6. DEZVOLTAREA EDUCATIEI PERMANENTE SI A FORMARII PROFESIONALE

Obiective strategice

- ❖ Actualizarea cadrului legislativ privind educația permanentă (în parteneriat cu MMFES)
- ❖ Instruirea și formarea de specialitate a personalului din învățământ implicat în formarea profesională continuă (evaluatori de program, evaluatori de competențe, monitori)
- ❖ Diversificarea modalităților de promovare, prin unitățile și instituțiile de învățământ, a educației și formării de-a lungul întregii vieți: manifestări naționale și locale, parteneriate, campanii de presă
- ❖ Instituirea mecanismelor reglatorii privind dinamica profesiilor didactice prin flexibilizarea rutelor de conversie și perfecționare în carieră (elaborarea seturilor de rute flexibile de conversie și perfecționare)
- ❖ Dezvoltarea metodologică privind generalizarea sistemului creditelor profesionale transferabile în învățământul românesc, pe tot parcursul carierei didactice.

Măsuri și efecte scontate

- Elaborarea strategiei educației permanente (alături de alte direcții și structuri ale MECI);
- Cadru legislativ coerent și flexibil pentru asigurarea accesibilității și calității formării profesionale continue;
- Respectarea cadrului legal în organizarea și funcționarea furnizorilor de formare profesională continuă.
- Asigurarea necesarului de specialiști din rândul cadrelor didactice pentru domeniul formării profesionale continue și evaluării competențelor.
- Conștientizarea și schimbarea atitudinii persoanelor și instituțiilor implicate, în favoarea creșterii motivării participării la formare profesională continuă și a învățării pe tot parcursul vieții.
- Vizualizarea stadiului individual al carierei și previzionarea parcursului profesional dezirabil pentru fiecare categorie de personal didactic;
- Creșterea autonomiei în dezvoltarea personală a cadrului didactic în funcție de necesitățile personale și profesionale ale fiecăruia.
- Asigurarea unor criterii profesionale unitare și obiective pentru evoluția în cariera didactică și pentru profesionalizarea acesteia;
- Mobilitatea profesională și recunoașterea competențelor dobândite prin formare continuă pentru funcțiile didactice.

SURSE DE REFERINTA

DOCUMENTE DE BAZA EXTERNE

UNDP

1. *Report of the World Summit on Sustainable Development*, United Nations, Johannesburg, South Africa, 26 August—4 September 2002
2. *The Millennium Report of the Secretary-General of the United Nations*, United Nations, New York, 2000
3. *Rio Declaration*, United Nations Conference on Environment and Development, Rio de Janeiro, Brazil, 1992

EU

4. *Progress Report on the Sustainable Development Strategy 2007*, Communication from the Commission to the Council and the European Parliament, Commission of the European Communities, COM(2007) 642 final, Brussels, 22 October 2007
5. *The Renewed European Sustainable Development Strategy*, Council of the European Union, 10917/06, Brussels, 26 June 2006
6. *A Sustainable Europe for a Better World: A European Union Strategy for Sustainable Development*, Commission of the European Communities, COM(2001)264 final, Brussels, 15 May 2001
7. *The Lisbon European Council—An Agenda of Economic and Social Renewal for Europe. Contribution of the European Commission to the Special European Council in Lisbon, 23-24th March 2000*, DOC/00/7, Brussels, 28 February 2000 [Also known as “The Lisbon Strategy”]

DOCUMENTE DE BAZA ROMANESTI

8. *Program de Guvernare 2005-2008*, Guvernul Romaniei 2005
9. *National Reform Programme 2007-2010*, Guvernul Romaniei, Iulie 2007
10. *Programul de Convergenta 2006-2009*, Guvernul Romaniei, Ianuarie 2007
11. *Romania : National Sustainable Development Strategy*, 1999
12. *Romania: Report to the Commission on progress at national level regarding the implementation of the National Sustainable*
13. *Development Strategy*, July 2007
14. *Strategia Nationala pentru Dezvoltare Durabila a Romaniei. Orizonturi 2013 – 2020 – 2030*-Centrul National pentru Dezvoltare Durabila, Bucuresti, 2008.

Programe operationale

15. *Cadrul Strategic National de Referinta 2007-2013. Al Doilea Proiect*, Guvernul Romaniei, Octombrie 2006
16. *Programul Operational Regional 2007- 2013*, Guvernul României, Ministerul Dezvoltarii, Lucrarilor Publice si Locuintelor, Bucuresti, Aprilie 2007
17. *Programul Operational Sectorial: Dezvoltarea Resurselor Umane 2007-2013*, Guvernul României, Ministerul Muncii, Familiei si Egalitatii de sanse, Octombrie 2007
18. *Sectoral Operational Programme: Increase of Economic Competitiveness*, Government of Romania, Ministry of Economy and Finance, June 2007
19. *Sectoral Operational Programme: Transport 2007-2013*, Government of Romania, Ministry of Transport, June 2007
20. *Programul Operational de Mediu 2007-2013*, Guvernul Romaniei, Ministerul Mediului si Dezvoltarii Durabile, 2007